

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

ОРГАН ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ ДУМКИ

INDEPENDENT UKRAINE

Зміст

Ст. ПОЛ **ЧІКАҐО** **ВИНИПЕҐ**

РІК III **СЕРПЕНЬ, 1950.** **Ч. 8 (31).**

ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВІДВОДЖЕННЯ УКРАЇНИ В АМЕРИЦІ

Закликає всіх членів і прихильників ОДВУ та Братніх Організацій — **Українського Золотого Хреста ОДВУ та Молоді ОДВУ,** — дієцезії українських Церков, парохіяльні громади, центральні організації та установи, українські національні товариства та організації, та все українське громадянство в Злучених Державах Америки — взяти участь через своїх делегатів і представників, зглядно прибути як гості на

16-ий Річний З'їзд

ОРГАНІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ В АМЕРИЦІ

та Братніх Організацій
Українського Золотого Хреста ОДВУ і Молоді в ОДВУ,

що відбудеться в днях 2, 3 і 4 вересня ц. р. в Нью Йорку в готелі Джордж Вашингтон.

Цьогорічний З'їзд ОДВУ повинен, як і всі попередні, бути черговою маніфестацією українсько-американського суспільства, яке в рядах ОДВУ та Братніх Організацій стоїть беззастережно на демократичних засадах християнської етики й моралі та Самостійности й Соборности Української Держави, — а тому Ваша присутність та вклад в працю цього З'їзду тільки зміцнить визвольний фронт українського та інших поневолених російсько-большевицьким імперіялізмом народів та рівночасно закріпить дружбу українського й американського народів в боротьбі з тим же ненависним імперіялізмом.

Зголошуватися на З'їзд та звертатися по додаткові відомості про спосіб і час відбуття З'їзду треба на адресу Центральної Управи ОДВУ:
Central Executive Committee of ODWU 10944 S. Wentworth Ave — Chicago 28, Illinois.

Центральна Управа
Організації Державного Відродження України в Америці.

ПОМЕР МИКОЛА МАШТАЛІР

Як довідуємося, в Гамтрамк, біля Дітройту помер **сл. п. Микола Машталір,** член-основоположник Відділу ОДВУ ім. Юліяна Головінського в Гамтрак. Вслід за сл. п. Михайлом Джумаґою та сл. п. Онуфрієм Курочкою — це чергова невіджалувана втрата для Відділу ОДВУ в Гамтрамк. Покійний залишив в жалобі дружину п. Магдалину Машталір, активну та ідейну членкиню Відділу УЗХ в Гамтрамк. Зі смертю п. Миколи Машталіра відійшов в могилу один з прихильників та меценатів журналу «Самостійна Україна», що впродовж всього часу існування «Самостійної України» допомагав нашому видавництву усіми можливими дорогами.

Ділячися цією сумною вісткою з українським громадянством в Америці, клонимо свої голови перед тінню сл. п. Миколи Машталіра. ЗЕМЛЯ ЙОМУ ПЕРОМ!

Редакція і Адміністрація журналу «Самостійна Україна»

Містить статті з ділянок політики, культури й суспільного життя.

Редагує Редакційна Колеґія.
Видає УКРАЇНСЬКА НЕЗАЛЕЖНА ВИДАВНИЧА СПІЛКА в Ст. Пол, Мінн., ЗДА.

Адреса Редакції:
THE INDEPENDENT UKRAINE
9421 Burnside Ave, Chicago 19, Ill.

Адреса Адміністрації:
THE INDEPENDENT UKRAINE
P. O. Box 194 St. Paul 2, Minn. U. S. A.

Редакція застерігає собі право скорочувати рукописи. Рукописи на бажання авторів повертаються.
Передруки з «Самостійної України» дозволені тільки за поданням джерела.
Редакція містить теж дискусійні матеріяли, що є висловом думки автора, а не Редакції.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Ціна одного примірника в ЗДА і Канаді — 25 центів. В Англії і Австралії — 2 шилінґи. В інших державах в перечисленні на валюту даної держави, по обовязуючому курсі доляра.

Передплата «Самостійної України» виносить:
в ЗДА і Канаді:
річно $2,50
піврічно $1,50
чвертьрічно $0,80
в Англії й Австралії —
річно 24 шілінґи

ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА «Самостійної України»

Канада:
"The Independent Ukraine"
P.O. Box 387
Winnipeg, Man., Canada

Південна Америка:
"Peremoha" Bookstore,
25 de Mayo 479 (14)
Buenos Aires Argentina

Велика Британія:
W. S. Shewchuk
123 Notting Hill Gate, London, W.11.

Франція:
Mr. A. Domaracky
c/ La Parole Ukrainienne
3. rue de Sabot Paris VI.

Італія і Близький Схід:
Dr. W. Fedoronchuk,
Via Nemorenss 100, int. 22 Roma, Italia

INDEPENDENT UKRAINE

Articles published on political, cultural and social topics.

Edited by Editorial Committee

Published by
UKRAINIAN INDEPENDENT PUBLISHERS LTD.

САМОСТІЙНА УКРАЇНА

РІК III. СЕРПЕНЬ, 1950. Ч. 8 (31).

Ол. Неприцький-Грановський

МОЛИТВА

Творець землі, Всевишній Боже,
Прийми із глибини душі хвалу!
Хай воля Неба переможе
Над злом землі, та іскру, хоч малу,
Надії вірі дай, що гложе
Серця зболілі віруючих людей
В Твою величність! І що може,
Прийде всесильна Правда тих ідей,
Які тримали в дусі гоже
Твоїх синів, як з вірою на смерть
Ішли, — що дух Твій переможе,
Й що смерть надією поборе смерть!

Предвічний Боже, наша сила
Росте в житті любови і добра!
Подай думкам відважні крила
Й сумління світлом правди най загра.
Дай слову міць, а грудям віру,
Непереможність духа в боротьбі,
А почуттям дай стрим і міру, —
Достойно жить, молитися Тобі!
Допоможи розвіять тіні
Нікчемних прагнень влади злих людей —
Дай славу, єдність Україні
Й цілющий лік безсмертности ідей!

Березень, 1950.

Мих. Ситник

ІВАН ІРЛЯВСЬКИЙ

З циклу «Герої»

Я так Тебе запам'ятав: Поділ.
Вірші. Теліга . . . і гучні «Літаври».
І в дніпровому дзеркалі-воді
Ті романтичні силуети Лаври.

А ми на березі у пізній час
Розклали на піску шумне багаття,
І я помітив у Твоїх очах
Той синій смуток Твого Закарпаття.

І наші мрії огортав туман,
Змішавшися із цим химерним димом . . .
Ось і Софія. Кам'яний Богдан
І на горі Великий Володимир.

Хіба ж не так, як у Твоїх віршах?
Чого ж Ти запечалений і строгий?
Хай відпочине тут Твоя душа,
Ще ж попереду претяжкі дороги.

Я знаю, хочеш випить до кінця
Романтики п'янкий, солодкий трунок.
Жорстокі люди, кам'яні серця,
Льодово-смертний музи поцілунок —

Усе, усе змішалося нараз,
Та ще й чужі солдати, як омана,
Й виконуєш Ти бойовий наказ
Із честю рядового партизана.

Вірші Твої, мов кулі вогневі
Впиваються катам у серце. в чоло . . .
І час на замерзлій траві
Замріявсь над Дніпром, як білий голуб.

Зима. Прощання. І остання путь.
І сльози матері на Закарпатті . . .
— — — — — — — — — —
Вітри по всьому краю рознесуть
Незгаслі іскри нашого багаття.

Микола Комар

Концерт бандуристів

I.

Осіннє небо плакало дрібним дощем. Він розмив биті шляхи, перетворивши їх на річки рідкого, засмоктуючого болота. Сірі хмари швидко проносилися над пустими чорними полями, мало не зачеплюючи, за голі гіляки осик та тополь на старому цвинтарі.

Маленьке містечко Воньковці виглядало непривітно. Довгі дощані паркани, з маленькими будиночками за ними, буцім то зігнулись під колючим дощем та жалися від холодного вітру, що так і гуляв серед пустирів та вулиць. Поодинокі постаті людей, чіпляючись за паркани, пробиралися по краям вулиці, що хвилини з'їжджаючи в болото.

В центрі містечка, де містилася вся місцева влада, вулиця мала щось подібне до бруку, але ж болото так щільно вкривало його, що, не покопавши добре палицею, ніколи не можна було признатись, що вулиця брукована.

Задрипана аж до сидіння бричка, яку тягнула пара не менши задрипаних коней з високо підперезаними хвостами, зупинилась перед цегляним двохповерховим будинком Райпаркому. Високий чоловік в брезентовому дощовику, з портфелем під пахвою виліз з брички. Стоячий при вході міліціонер підтягнувся і привітався з новоприбулим.

— Товариш Раш є? — запитав той міліціонера.

— Так, товариш начальник, він в кабінеті.

Чоловік в дощовику через одну хвилину по сходах півнявся на другий поверх. Не звертаючи уваги на довгу чергу людей, яка тягнулася вздовж прокуреного махоркою брудного коридору, він не стукаючи, ввійшов в двері з написом «секретар».

Він не зупинився в кімнаті, де сиділа молоденька, досить гарна дівчина, зі значком «КІМ» на грудях, і зник за дверима кабінету секретаря райпаркому.

— А, добрий день, Боря, — привітався, підіймаючись назустріч, господар кабінету.

— Ну й погода, бодай йому біс! Скидай плаща, та сідай ось тут, — показав він гостеві на крісло. — Які новини привіз ти з Кам'янця?

Борис стягнув з себе плаща, під яким заблищав мундур з малиновими стрічками на комірі і, не сідаючи на запропоноване господарем місце, підійшов до столу.

— Маю важливу справу, — пошепки сказав він, пильно вдивляючись в обличчя Хараша. — Як твоя секретарка?

— Та це своя людина, комсомолка зі стажем.

— Дивись, не всім зараз довіряй. Я бажаю розмовляти з тобою сам-на-сам. Навіть, щоб в сусідній кімнаті нікого не було.

Посмикуючи плечима, Хараш вийшов на хвилину з кабінету.

— Тепер все гаразд, — заявив він, повертаючись. — Я вислав її по справі.

— Отже, маєм нову приємність, — розпочав Борис, сідаючи в крісло і закурюючи грубу папіросу. — Начальник погранотряду сказав мені, що минулої ночі було помічено груповий перехід кордону. Не дивлячись на облаву, по всій місцевості нікого не вдалося затримати. Однак, на думку товариша Бережного, порушники кордону далеко відійти не могли і ховаються десь тут в прикордонній смузі. Отже мені, як начальникові райвідділу ГПУ запропоновано стежити за всіляким підозрілим елементом в нашому районі. Ти, як секретар паркому повинен мені в цьому сприяти.

— Ну, це само-собою розуміється. — відповів секретар. Сьогодні дам наказ по всіх околицях і селах, аби кожна нова людина негайно була взята під догляд, хто б вона не була. Гепеїст задовільно хитнув головою.

— Ну, як тут у тебе за час моєї відсутности? Нічого не сталося? — запитав від Хараша, після невеличкої павзи.

— А як же, дещо є і для тебе. В Степанівці не все гаразд. Кажуть з'явився знову Щупак . . .

Гепеїст трохи зблід, але прикусивши губу, переміг себе:

— Звідки ж він взявся, — роблено байдужим тоном запитав він.

— Кажуть із табору втік. Та не сам, а і з Миколою Шостопалом разом.

— Це вже ти дурниці верзеш, — заперечив гепеїст. Шостопалова ліквідовано у Вінниці в червні.

— Може й брешуть люди, але ж . . .

— Ось що, — не дав йому закінчити Борис, — я це перевірю. А ти дивись за новими людьми, що прибувають по району. Бо мені також відомо, але це суворо між нами, — приклав він до вуст пальця, — в нашому районі створилася дуже погана ситуація. Підкуркульники баламутять селян . . . Май на увазі — колективізація довела село до відчаю. Я певний, що нема тільки такого відчайдушного хлопця, що кинув би сірняк в цю бочку з порохом. А то нам би тут було не з медом . . .

Уважно дивлячись на гепеїста, секретар райпаркому хотів побачити на його обличчі хоть будьяку риску, яка б подала йому надію, що становище не таке вже загрозливе. Але даремно. Обличчя Бориса було серйозне і занепокоєне.

— Вони ще добре пам'ятають весняну лазню, що я їм прописав, — продовжував тим часом гепеїст, і тому згадка про неї до деякої міри їх ще стримує, але ж чи надовго? Це я не знаю . . . Де, між іншим, пропадає цілими днями Гремячкін, — раптом роздратовано запитав він.

Харашу було добре відомо, що голова райвиконкому вже третій день стріляє зайців, але ж з мисливської солідарности, він сказав, що той поїхав до хворої дружини в Проскурів.

— У нього є копія директиви з центру, що я передав йому для відому. Тобі він нічого не казав?

— Мабуть ні, — якось ніяково відповів Хараш.

— Чорт його маму знає, про що він думає, — обурився Борис. — Ну добре, я передав тобі зміст директиви. Треба помаленьку розпочати кампанію проти підкуркульників і подалі їх звідси. — Він провів широкою, критою рудою шерстю, долонею по столі, ніби змітаючи щось.

— Це важка справа, — почухав потилицю секретар. — Як що ти казав правду, щодо нашої ситуації, то виконуючи цю директиву, ми власне самі, підпалимо ту бочку пороху.

— Мабуть що воно й так, але що ж нам робити? Не виконати наказу — не можна. Ти сам знаєш, чим це для нас закінчиться. — Обидва замовчали і з хвилину кожний думав про своє.

А якби нам запросити трохи більше людей. Ну хоч би міліцію, чи активістів краще озброїти, — несміливо почав секретар. прохаючими очима, дивлячись на чекіста. Той різко трухнув кучерявою головою.

— Про військо нема чого й думати. А ця наволоч, активісти, як дійде до зброї, всі розбіжаться, та мало того, багато з них ще й до повстанців перекинеться. Я добре знаю цю банду. Він тобі тут такий лояльний і послуговується перед тобою, а в голові в нього вільна Україна з батьком Петлюрою сидить і він тобі в перший-ліпший мент з насолодою ножа в спину встромить. На них надія слаба, та й міліція, чорт його знає, з кого складається. Ось на партійців та комсомол, ще можна сподіватись, але їх тут на район хіба двадцять набереться ...

В цю мить двері з шумом розкрилися і на порозі з'явився молодий чоловік років двадцяти шости, в шкірянці і з мисливською рушницею за плечима. На боці в нього висіла сумка набита дичиною, а через плече прив'язаний за лани, висів заяць.

— А ось і я — весело гукнув він, але, побачивши в кабінеті гепеіста, раптом схаменувся і зніяковів.

— Ось так то ви відвідуєте хвору дружину в Проскурові, — глузливо покосився на мисливця начальник ҐПУ. Ну мені пора. Він підвівся і почав натягати на себе задубілий від води дощовик.

— Сьогодні зайдеш до мене в годин вісім вечора, — повернувся він в дверях до Хараша.

II.

Маленький каганчик освітлював суворі похмурі обличчя. Дальні кути хати тонули в темряві. Десь настирливо плакала дитина. Її тягучий, нудний плач якось узгоджувався із убогістю приміщення та з похмурими людськими обличчями навколо каганця. У вікна тарабанив дощ.

— Зневірився нарід ... Нічого в майбутньому немає. Смерть або в'язниці, або на Сибіру, або в своїй власній хаті від голоду .... — Літній чоловік з виснаженим обличчям страждальця тяжко зітхнув і замовк.

— Так, ти маєш рацію, дядьку Панасе, — сказав молодий хлопець, з ледве помітними вусами і сміливими очима. Хоч він і був одягнений як звичайний подільський селянин, проте в його постаті було щось таке, що виявляло в ньому не селянина. За столом старі люди слухали цього юнака з повагою та інтересом.

— Вас винищать як рудих щурів, як ви і надалі будете такими пасивними. Вам нема іншої поради, як тільки вставати від краю до краю, від кордонів Польщі аж до Кубані. Всі за одного, один за всіх! Хлопець підвівся, очі його блищали запалом. Але ж його голос був сполохливим дзвоном на кладовищі. Туга і безпорадність скувала обличчя селян.

— Ех, що ти дурниці верзеш, — поволі почав рудий селянин Омелько: якого син щойно був заарештований, — повстання є не можливе. Це тобі не вісімнадцятий рік, коли кожний селянин повернувся з фронту озброєний аж до зубів. Тепер в тебе тичку із залізним кінцем забирають, мовляв, зброя, а ти повстання, повстання. Хіба п'ястуками будемо битися.

Селяни раптом загомоніли. Деякі навіть були за те, що хоть би й п'ястуками, а нищити ворога. Косами, дручками ... Аби тільки не чекати поволі йдучої смерти, або тюрми. Хлопець із сміливими очима стукнув долонею по столі і все раптом затихло.

— Слухайте, добродії, ми прийшли до вас з того боку не баламутити вас, а допомогти. Звичайно, що довго повстання не триватиме, але ж зробити демонстрацію перед усім світом та показати нашим ворогам, що дух козацький ще живе в нас, а там з боєм прорватися на той бік. Отже, або пан або пропав, бо іншого виходу немає.

Сильний стук у зовнішні двері примусив усіх замовкнути. Деякі обличчя зблідли, очі шалено бігали від дверей до вікна, ніби шукаючи порятунку. Стара бабуся вийшла в сіни і через хвилину разом з нею в кімнату ввійшов високий чоловік років під сорок. Чорне кручаве волосся, темні з сивиною вуса і така ж борідка, робили його схожим на черкеса, або цигана. До цього ще здавалася смушкова чорна шапка. Очі з-під вузьких брів дивилися сміливо і впевнено, а великий горбатий ніс робив його обличчя хижим і невблаганним.

— Здорові були, хлопці, — гукнув він густим басом, скидаючи шапку і оббиваючи її об долоню лівої руки, на якій не вистачало великого пальця. — Добре я вас налякав, мабуть подумали, що ҐПУ наскочило, ха-ха-ха! — він голосно зареготав, показуючи білі, як перлини, зуби.

Всі заспокоїлися і стали вітатися з новоприбулим.

— Бодай тобі біс, — сказав Омелько, потискуючи йому руку, — ти Шостопал проклятий! — він жартівливо штовхнув його в груди.

— Не так страшний чорт, як його малюють — відізвався Шостопал. — Ось вже півроку як я втік з таборів ҐПУ. ҐПУ всюди за мною полює, а й досі впіймати не можуть. Ось я тут уже п'ять

днів, у Воньківцях на базарі був, але завдяки мойому нахабству, ніхто навіть гадки не має, що це я сам у власній шкірі. Самого Симоновича бачив. Їхав кудись бідолашний. Зустрівся, майже, ніс до носу, але ж і він уваги не звернув . . . Присутні загуділи і якось підтягнулися, обличчя стали веселіші ніби то цей чорнявий, з обличчя Абрека*) чоловік приніс з собою силу, певність і відвагу.

— А ось і наш гість з того боку, Андрій, — познайомив хтось Шостопала з юнаком, що закликав до повстання. Обидва потиснули руки.

Довго ще серед дощу і непогоди миготіло світло в крайній хатині вдови розстріляного сільського вчителя Катерини Плохатнюк. Молодий Андрій із всім запалом юнака закликав до боротьби цих зневірених, прибитих народнім нещастям людей. Старі чухали потилиці, поглажували вуса і відповідали якимись загальними реченнями. Нарешті, підвівся, мовчки сидівши, Шостопал:

— Слухайте селяне! і ти «заморський гість»! Ви ніколи не зрозумієте один другого. Дайте я вам скажу декілька слів, як я розумію справу.

— Нас нищать наші вороги лише тому, що в нас немає національної спільноти, що серед нас не переводяться зрадники і боягузи, які за гроші або з переляку продавали і продають наші інтереси ворогам. Ось власне в чому трагедія полягає українського народу. Всю Україну опутали ґепеісти, як павутинням, сексотами і, ганьба, ці сексоти є не жиди, ані росіяни, ані поляки, цим ми не довіряємо. Весь жах в тім, що самі українці шпигують на користь нашого лютого ворога . . . Ганьба і сором! . . . — Він на мить замовк. Його очі метали блискавки.

— Ось в цьому головна причина, що ми у ярмі . . . Не відсутність зброї робить нас безпорадними, а недовір'я одного до другого. Я певний, що якби хто будьяким робом подав гасло, то повстання стихійно вибухло б, як пожежа ліс охопило б воно Україну і може його було б придушено, затоплено в крові, але ж за тих кілька святих днів помсти ми б встигли відплатити всі наші борги ворогові, завдати йому такого клопоту, як в свій час зробили ляхам Залізняк і Ґонта. Але хто подасть гасло? — Він пильно придивлявся до кожного, що сиділи навкруги. Як тільки очі селянина зустрічалися з яструбинними очима Шостопала, він неминуче опускав їх додолу.

— Гаразд! згодом! — сказав Шостопал. Кожний із вас думає: «Боже борони, не я», і сподівається на сусіду. Тоді покиньте мрію про волю і загибайте закутими в кайдани рабами.

Андрій захоплено дивився на промовця, сльози бриніли на його чорних очах, але голос його був твердий як криця, коли він наблизившись до Шостопала і міцно стиснувши йому руку, сказав: «Я подам це гасло».

---

*) Абрек — кавказький розбійник-горець.

III.

Для Бориса Михайловича Симоновича почалася «полоса невезіння». Поперше, його мов грім з ясного неба вразила вістка, що Микола Шостопал і його товариш Щупак отой страшний однокий куркуль, якого так боявся грізний начальник рай-ҐПУ і яких вважав за ліквідованих, раптом мов привиди з'явилися в Зіньківцях. Зведення аґентів не могли бути брехливими, хоч Борис Михайлович бажав цього всім серцем. Від близького сусідства із смертельними ворогами життя у Воньковцях стало для Симоновича тортурою. Він жив в розкішному будинку, в свій час належавшому багатому дідичові, який зі своєї примхи одружився з жидівкою-красунею, походженням з Воньковець. Не бажаючи покидати свого рідного містечка, вона примусила закоханого дідича збудувати для неї цей палац. Тепер тут містився райвідділ ҐПУ. На другому поверсі мешкали Борис Михайлович, його помічник, рудий жидочок, ще два співробітники, та секретарка (вона ж і гражданська дружина Симоновича), національність якої тяжко було згадати.

Будинок ҐПУ був під постійною охороною двох міліціонерів і зокрема устаткований цілою системою сигналів, що з'єднували райвідділ навіть з кам'янецьким погранотрядом. За високими білими мурами, з цементованим битим шклом на вершині, точилося незрозуміле, таємниче для всіх інших громадян містечка життя. Іноді в залізну браму з будкою для сторожі в'їжджали брички або авта. Іноді сам Борис Михайлович виїжджав кудись на декілька днів. Тепер, після повернення Шостопала і «ліквідованого» Щупака, Симонович всіляким способом уникав поїздок по району. Подвійно посилив охорону будинку і довго балакав по телефону з різними спостерігальними пунктами, вважаючи, що принаймні телефонна розмова може замінити його присутність.

Він дав наказ всім своїм аґентам за всяку ціну виявити місце, де переховувалися Шостопал і Щупак. Одному із секретарів, дуже здібному в таких справах, майже пощастило напасти на слід Щупака, але ж за кілька днів Симонович з жахом дізнався, що «Удалого» (така була кличка аґента) знайдено недалеко від Гуменців з пробитим черепом. Від цього Борис Михайлович втратив сон і апетит і навіть не поїхав на слідчий розтин трупу, довіривши цю справу, начальникові райміліції Кузнецову.

А тим часом зведення від аґентури поступало чим далі гірше. Окрнарком «нажимав» на ліквідацію підкуркульників. Тов. Хараша викликали до Кам'янця і добре «роздраконили» за «саботаж» урядового завдання. Коли Хараш почав було спирати провину на пасивність райначальника ҐПУ, секретар окружкому, не бажаючи заводитись з цією грізною установою, ще гірше обурився на бідного Хараша і пообіцяв йому поставити питання на бюро окружкому. Це до кінця знищило секретаря райнаркому. Тому саме, коли він почув телефонний дзвінок, серце його неприємно стиснулось. Він уже звик за останні дні

одержувати через цей корисний апарат лише одні неприємності.

— Зараз зайдеш до мене, — почув він не досить ввічливий голос Симоновича. У самої брами ҐПУ Хараш зустрівся з Гремячкіним. Той ішов в розстебнутій шкірянці, тримаючи за кут свій портфель і безпорадно дивився кудись вперед.

— Ти звідки? — спитав його Хараш.

— От Борис, сволоч, — відповів голова райвиконкому. — На тебе і на мене спирають всю провину з приводу затримки ліквідації підкуркульників. Я щойно бачив його доповідь.

— Та від нього можна всього сподіватися, — сказав Хараш, хутко потиснувши руку товаришеві.

Харашу відразу же не подобалось, що на брамі його примусили взяти перепустку, хоть до цього часу цього ніколи не траплялось. З тяжким серцем підіймався він по широких мармурових сходах. Вся ця офіційність його лякала.

Симонович зустрів його в кабінеті підкреслено чемно, що також не подобалось секретареві.

— Зараз прошу відповідати на мої запитання, — сказав ґепеіст, коли Хараш сів і запалив цигарку.

— Це виглядає як допит, — спробував посміхнутися Хараш.

— Мабуть, що воно й так, — не дивлячись на партійця, похмуро відповів той.

Холод пройшов по тілу Хараша від слів Симоновича. Думки як стріли пронизували мозок ... «Невже він збирається мене заарештувати?» — мелькнула гадка. Між тим Симонович вийняв з шухляди палітурку з написом «Справа Георгія Павловича Хараша». Палітурка мала досить поважний обсяг. Не в силах більше стримуватись, секретар вскочив з крісла:

— А, то ти мені справу шиєш? — несамовито крикнув він. — Ти, ти, Боря, який був моїм кращим приятелем ...

— Заспокойтеся, ґромадянине, криком справі не допоможете. Ви повинні пам'ятати вашу розмову в окружкомі. Отже справа ця — він підняв палітурку — є її результат. Затримка ліквідації підкуркульників мусить бути або вашою, або моєю провиною. І покищо в мене є сила, цей зрив завдання партії і уряду станеться з вашої провини. Тому, що ви маєте щільний зв'язок з контрреволюційними елементами.

Тяжко заридавши, Хараш впав обличчям на розкішний письмовий стіл. Він зрозумів, що попав у пастку. Партійні відносини не терплять милости. Як вовки, високі партійні урядовці «від Москви до самих до окраїн» догризають своїх поранених в міжпартійних склоках товаришів. За кілька хвилин Хараш опанував собою, і коли він підвів голову, в його очах світилася несамовита готовість до боротьби. «Ого, подумав ґепеіст, доведеться з ним поовтузитись».

— Гаразд — рішучим тоном промовив секретар наркому. — Якщо тобі необхідно знайти винного, або врятувати твою підлу шкіру, бо власне ти гальмував справу, то можеш писати що хочеш, але пам'ятай, що я нічого не підпишу ...

— Ну, це ми побачимо. Не будь дурнем, Жора, і корись, бо інакше мені доведеться вжити тих заходів, яких мені з огляду на наші дружні відносини, не хотілось би вживати.

— Ти маєш на увазі тортури.

— Так.

— Цим мене не залякаєш ...

Різкий дзвінок настольного телефону мусив Симоновича взяти трубку.

— Еге ж він тут, але зараз зайнятий. Не може розмовляти ... Він скосився на Хараша. — А, що? Бандуристи з Харкова? .. Чого їм сюди заманулося?

Прикривши долонею рупор, він не відриваючи від вуха трубки, сказав:

— Тільки що прибули бандуристи з Харкова. Просять дозволу на концерт. Це твоя справа. Таким чином сьогодні ми нашу розмову відкладемо. Зараз іди до себе і розберись там з ними. Є директива партії, за якої ми не маємо права чинити опору цим культуртрегерам. Хоч про мене їх всіх слід перестріляти, а бандури їхні попалить, бо вони своїм бреньканням підюжують і без того занепокоєні маси.

Симонович підписав перепустку і зробив остерігаючий знак рукою.

— Про нашу розмову тут, нікому ні півслова. Може ми ще якось порозуміємось. — Він неохоче посміхнувся і протягнув руку Харашу. Лише одну мить той вагався, а потім потиснув її. Але ж від ока ґепеіста не вислизнуло це вагання і він посміхнувся недоброю посмішкою, коли секретар райнаркому зник за дверима.

IV.

В почекальні райпаркому Хараша зустріли три молодих чоловіка. Вони були вдягнені в модні демісезонні пальта, з широкими лацканами і високо наваченими плечима.

— Дозвольте представитись: частина відомої харківської капелі-бандуристів, яка за директивою партії та уряду, прибула до периферії нести мистецтво в маси, — заявив високий бравий юнак з ледве помітними вусами і сміливими очима. Потискаючи всім трьом руки, Хараш пильно вдивлявся в їхні обличчя. Нічого особливого. Самі заврядні обличчя совєтських людей. Але ж усі його підозріння відразу розвіяли документи, що їх пред'явили бандуристи. Там значилося, що вони виконують високу місію партії та уряду, а тому «всім партійним і громадським організаціям пропонується всіма засобами сприяти влаштуванню канцертів».

Не бажаючи довго розмовляти, районний вельможа видав бандуристам формальний дозвіл на влаштування двох концертів в залі районового клюбу. Розмова з Симоновичем глибоко зворушила його і він хотів бути якомога швидше на самоті аби краще зібратися з думками і виробити плян оборони «проти підступного жида», як він в умі охрестив начальника рай-ҐПУ.

Концерт був призначений на 8-му годину вечора, а вже о шостій всі квитки було продано.

Майдан на якому стояв клюб, перероблений із церкви, був вкритий народом.

— Небувалий успіх мають ці бандуристи, — казали громадяни Воньковець, спостерігаючи велику силу людей, в більшості мужчин на церковному майдані. І дійсно, здавалося ніби на концерт з'їхалось населення зі всього району. Деякі приїхали навіть підводами. Ці обставини здивували і місцеву владу, але вона заспокоювала себе, що певно рідка нагода послухати рідних пісень у столичному виконанні, привабила сюди таку силу людей.

У великій залі, де по стінах під вапком де-не-де проглядали образи святих, місць майже не було. Лише перші і другі ряди були зарезервовані для почесних гостей керівників району. Багато тих, що не ввійшли до залі, залишилися зовні. Тиняючись між возами, вони мало вдавали з себе за покривджених глядачів. Здавалося, що вони приїхали на якийсь ярмарок, що має розпочатися завтра, а тому вони спокійно на нього чекали. На деяких возах можна було помітити деякі хатні речі, обережно прикриті соломою; на деяких возах були навіть малі діти, які солодко спали під ковдрами.

Рівно о восьмій годині два передніх ряди зайняли місцеві представники влади і зараз же піднялася завіса. На авансцені стояв юнак в українському козачому жупані з пістолями і шаблюкою на широкому козачому поясі. В руках він тримав бандуру. Вклонившись на бурхливі оплески, він дав ущухнути оваціям і гучним молодим голосом розпочав:

«Шановні добродії та добродійки і ви шановні товариші! — він окремо вклонився переднім рядам, де сиділи партійці . . . Таке несовєтське звернення до публіки прийшлося не по серцю товаришеві Симоновичеві, що сидів в кріслі першого ряду. Він, склонившись до вуха свого рудого помічника, зауважив.

— Це вже чорт-зна що! Треба буде написати до Харкова, хай повчать цих «добродіїв» пролетарському вітанню з публікою.

Між тим юнак в яскравих виразах малював перед народом страшне лихоліття і туртури, які завдавали українцям їх історичні вороги-поляки.

«І ось пішли по Україні пригніченій та згвалтованій польськими магнатами, що мов шуліки криваве тіло нашої батьківщини роздирали, сивовусі лицарі з кобзами за плечима. Пішли і понесли на могутніх хвилях козацьких дум та пісень вістку про волю та заклик до зневіреного пригніченого народу вставати проти ворогів під прапори Богдана. Бити ляхів так, «щоб аж чортам страшно стало», як любив промовляти сам Хмель. І розбудила пісня в серці народу українського силу і віру в своє майбутнє, і запалала Україна від краю до краю святим вогнем народнього повстання». По мірі того, як козак промовляв, серед партійців почалося помітне зденервовання:

— Покищо він промовляє за Польщу, це не так вже шкідливо, — сказав Гремячкін, нахилившись до своєї секретарки-комсомолки.

— Я вважаю, що під Польщею він розуміє щось інше, майже голосно, зауважив один з гепеістів, що сидів в другому ряді.

Але ж ось промовець дійшов до жовтневої революції і відразу його промова перетворилася на самий гимн на честь «мудрого батька» уряду, комуністичної партії тощо. Партійці поволі заспокоїлися та їх збентежені обличчя знову стали спокійними і самовпевненими. Деякі з них навіть похитували головами в такт речі промовця.

Зачитаний програм також подобався представникам влади. Він майже цілком складався з нових пісень про Сталіна, про Ворошилова, про заможне життя колгоспників.

Не диво, що після першого відділу більшість партійців пішли додому. Однак деякі, в тому числі Хараш і Самойлович, залишилися.

Другу частину концерту розпочали досить несподівано думою про «Козака Сапрона», за нею вийшов невисокий кремезний бандурист, він сів і його руки, мов метелики по квітам, затанцювали по струнах. Полилася чарівна мелодія. Мелодія, яка так щиро промовляє до серця кожного українця, де б він не був, хоч би на другому кінці світу, «хоч в біді, хоч в радості», хоч в тузі по рідному краю, але ж тільки візьме бандурист кілька акордів на чарівному інструменті, тільки задзвенять струни і встають вже перед очима вигнанця образи його милої України. Мов фарбами малюють струни широкі лани Задніпров'я, могили, Бог знає ким і коли насипані, мальовничі села з білими чепурними хатками над ставками та левадами. І становиться кожному з нас моторошно і пробиває мимоволі сльози і гарненьке рожеве личко молодої дівчини і суворе загрубіле в боротьбі з життям і ворогами зморщене обличчя строгого козака. Так уже сам нарід наш створив бандуру не подібну ні до якого інструменту в світі. Ніби знав він, що доведеться йому ввесь час терпіти лихо від ворогів своїх. Мов якийсь чарівник наклав на бандуру своє закляття і призначив її на віки-вічні збуджувати і нагадувати нам де б ми не були, що ми українці. Скільки разів ця бандура підіймала нарід наш на боротьбу за волю і правду. Нарід слухав про славне минуле і мов полум'я загоралося в очах присутніх.

Але ось виступив юнак, що промовляв спочатку:

«А вже років двісті
Як козак в неволі».

завів він сильним голосом і раптом обірвався . . .

— Я не дозволяю співати цієї пісні, пролунав тремтячий голос з переднього ряду. Я оголошую концерт закінченим. — Відповіддю був тяжкий мов далекий грім, гомін юрби.

— Товариш Хараш, заспокійте публіку і накажіть негайно розійтись. — Різким голосом звернувся до секретаря паркому Симонович.

В залі раптом стало тихо. Так тихо, що Хараш почув ясно биття свого серця. Він зрозумів тепер, що всі вони в пастці і що вийти їм із залі живими шкода сподіватися. Сотні оскаженілих від лютої ненависти людей дивилися на малу купку комуністів зо всіх боків. Хараш раптом

став спокійний. Серед тиші гучно пролунав його голос:

— Залиште, товариш Симонович, дурниці. Хіба ви не бачите, що це кінець?.. Декілька годин тому ви мене хотіли знищити аби врятувати себе. От же тепер обставини змінилися і ми загинемо разом...

Гепеіст розпачливо озирнувся і разом закам'янів від жаху. Прямо перед собою на сцені він побачив дві постаті. Один з них молодий ще чоловік, але весь сивий, з глибоким шрамом що від лівого вуха ішов через все обличчя і губився десь у волоссі, вперся на Симоновича своїм єдиним оком з такою несамовитою ненавистю, що начальник райвідділу ҐПУ неначе під гіпнозом задубів і не міг рухнути ні єдиним пальцем. Він впізнав Щупака і його побратима Шостопала.

— Ось ми й знову зустрілися з тобою, гаде. Але це востаннє.

Він поволі підняв наган, направивши його на гепеіста. Але йому не довелося вистрілити. Не витримавши надалі страшного погляду Щупака, Симонович мов збожеволів. Завиваючи якимось звірячим голосом, він кинувся головою вперед прямо на людей. Від несподіванки деякі поступилися даючи йому прохід. Не припиняючи несамовитого крику і вкриваючи голову руками він пробирався крізь юрбу до виходу.

— Бий його, гада, не давайте йому втекти, — кричав Шостопал і Щупак, зіскочивши зі сцени і переслідуючи Симоновича.

Мов іскра упала на сухе гілля. За хвилину заля перетворилася на пекло. Меблі тріщали і ломалися під натовпом. Грізні страшні крики болю і помсти лунали по залі. Почулися поодинокі постріли, які в ту ж мить послужили гаслом для тих, що були на майдані. Люди похапцем копалися у возах, витягали обрізи, нагани, шаблі і навіть старі дідівські шаблюки. Зброя зловісно виблискувала при світлі, що йшов з вікон клюбу. Але ось крики з клюбу стихли і юрба стала виливатися на майдан, розбігаючись по темних спокійних вуличках. Незабаром по окремих вулицях залунали постріли. А ось і червоний півень високо підняв свій хвіст до темного, вкритого густими хмарами неба. Заграва освітила місто тремтючим зловісним світлом. Десь далеко з боку Зінківець застрекотів кулемет і йому гучно відповів десь зовсім близько за рогом, другий. Повстання почалось. В дверях клюбу юрба скажено била щось, що нерухомо лежало на порозі. Обличчя не можна було розібрати. Воно геть усе було вкрите кров'ю. Але на малинових стрічках ще тускло сияли дві «шпали». Із залі певно і урочисто доносилось:

Гей ви, хлопці, всі до зброї
На герць погуляти, славу здобувати...
Гей, чи пан, чи пропав, двічі не вмирати,
Гей нумо, хлопці, до зброї.

Скоро її підхопили і на майдані, і у вуличках, і в провулках, де зайнялася шалена перестрілка. Нарід здобував своє право на життя або смерть.

V.

Тихо і приємно в кабінеті начпогранотряда товариша Бережного. Лямпа під зеленим абажуром мягкими проміннями освітлює широкий письмовий стіл з розкішним чорнильним приладдям. Десь скрито від очей радіо передає із закордону танго. Чарівна мелодія порушує тишу.

Сам господар кабінету високий стрункий брунет з приємним обличчям з великою увагою читає якийсь папір. Закінчивши підвівся і м'ягко ступаючи по килиму підійшов до сейфу в глибині кімнати. Відчинивши його, витяг велику палітурку повну паперів. Перелиставши їх, він витягнув дві фотографії і пильно почав їх розглядати.

Різкий дзвінок примусив його підійти до телефону.

— Ало! Начпогранотряду чотири слухає.

— Га, що таке? — раптово бліднючи крикнув він. — Повстання у Воньковцях? — Покинувши трубку він натиснув гудзик електричного дзвінка. В цю ж мить другий телефон почав настирливо дзвонити.

— Ало! Знаю... Що? Симоновича забито? Це неможливо! — В цей мент до кімнати увійшов командир ескадрону пограничних військ і, витягнувшись, дивився на начальника, очікуючи розпоряджень.

— У Воньковцях повстання — коротко сказав Бережний, вішаючи трубку. Негайно вислати кінний загін на підтримку районової міліції, що замкнулася і зараз відстрілюється від бандитів. Їх замало, аби витримати довго цю облогу. Вас призначую на командира. Я зараз зв'яжуся з військовими частинами і буду вимагати більш значних сил. Ви можете бути вільним. Дзвякнувши острогами, командир вийшов. За кілька хвилин затишний кабінет перетворився на штабквартиру. Щохвилини дзвонив телефон, входили і виходили збентежені пограничники. Бережний зі своїм ад'ютантом кудись спішно виїхав автом...

За кілька хвилин по всіх погранзаставах було оголошено алярм. До лінії кордону крізь ніч, дощ і вітер тягнулися мов привиди постаті червоноармійців із собаками.

Серед темряви осіннього лісу було чути шум сухого листя та хруст гілляк під ногами пограничників. За кілька годин кордон був на міцному замку. Кожний метр вздовж його лінії був під пильним доглядом. Десь дуже далеко на самому обрії небо рожевіло загравою.

Пройшло декілька днів. Повстання, що так стихійно вибухнуло, не одержало належної підтримки. Гнів і жадоба помсти оскаженілих від голоду і ненависти людей викликали страшні акції жорстокости. Нарід сплачував своїм ворогам за віковічні поневолення і тортури останніх років. Повстанці грабували склепи, державні крамниці і зернові пункти, мордували урядовців, не шкодуючи їх родин. У відповідь уряд винищував цілі села, розстрілював і висилав тисячами. Ні жінок, ні дітей не минала страшна кара. Під тиском війська і ҐПУ розбиті і розпорошені повстанці намагалися пробитись за кордон. Але

мало кому пощастило. В розпачі люди, мов божевільні, кидалися на кулемети і багнети пограничників. Вузенькі стежки були завалені трупами людей і худоби . . .

— Я більш не можу . . . — простогнав селянин, сідаючи поволі на мокре листя. — Ідіть далі самі . . .

Три інших, озброєних рушницями, зупинилися і мовчки дивилися на товариша. Його свитка, задубіла від крови, яка рудою корою, вкрила все його праве рамено. Бліде його обличчя було спотворене тяжкою мукою.

— Ні, друже, так не можна, — твердо відповів молодий гарний хлопець. — Ану, Миколо, Щупак, підіймате, понесем його далі. — Знесиленого підхопили і знов рушили через лісову гущавину.

— А ти, Андрію, добре знаєш дорогу? — підозріло зиркнув на юнака, єдиним своїм оком Щупак.

— Якби не знав, не вів би вас, — незадоволено обізвався той.

Недалеко пронулав постріл, за ним другий, і розпочалася шалена стрілянина.

— Друга група натрапила на секрет, — тихо сказав Андрій, зупиняючись. — Тепер в ноги, хлопці. На такому вузькому відтинку не може бути багато москалів. Вони всі певно побігли на допомогу своїм. Це наш єдиний шанс перескочити кордон. Микола Шостопал скинув на «барана» пораненого. Очі його блищали з-під брів неначе два вугілля. На обличчі була написана рішучість — перейти кордон, або загинути.

— Хлопці, — знов простогнав поранений, та залишіть мене тут, на лихо я вам здався? Ви ж самі загинете і мене не врят . . .

— Зась, ти чортів сину, — шалено гаркнув у відповідь Шостопал. — Де було чути, щоб козаки свого пораненого на глум ворогам залишали. Ходім, мерщій. — Підхопивши краще пораненого, він рушив за Андрієм. Тримаючи в одній руці гранату, а в другій револьвера, юнак навпростець хутко продирався через кущі по йому одному відомому шляху. Гіляки били по обличчю Шостопала, але ж не звертаючи уваги, він міцно тримав на спині товариша, ні на крок не відстаючи від Андрія. Щупак, з рушницею напоготові, прикривав їх запілля.

Бігли мовчки. Кожний знав, що з кожним новим кроком вони наближаються або до смерті, або до волі.

Раптом ліс закінчився і в двохстах метрах від друзів замаячіли прикордонні знаки. В ту ж мить зо всіх боків захлопали постріли.

— Стой, стой . . . твою мать. — кричали з лісу. Кілька москалів в зелених кашкетах бігли по полю навперейми. Попереду їх скакали дві собаки, здоровенні мов вовки. Одна з них неслась зокрема на Андрія.

Глухий револьверний постріл і собака, високо підскочивши, покотилася по землі. Друга вівчарка, побачивши загибіль товариша, спинилася, але ж за хвилину і вона лежала мертвою. Влучним пострілом її забив Щупак. Бажана мета наближалася. Залишалося декілька метрів, але ж в цей мент Шостопал почув буцім то його міцно вдарили палицею по нозі. Він впав, випустивши пораненого.

— Мерщій ґранату! беріть Омелька й тікайте . . . Я їх триматиму. Обидва товариші хотіли заперечити, але Шостопал так на них глянув, що вони мовчки передали йому ґранату і, підхопивши Омелька разом з Щупаком, побігли далі до кордону.

— Прощавайте, хлопці, — обернувшись, крикнув їм Микола.

Пограничники зо всіх боків наближалися до раненого Шостопала. Міцне притиснувши рушницю до плеча, Микола вистрілив. Один з пограничників впав, інші залягли засипаючи кулями Шостопала. Випустивши по них останні набої, він далеко відкинув непотрібну більше рушницю. Побачивши це, москалі підвелися і гукаючи «здавайся» просто побігли на нього. Стискаючи в руці ґранату Шостопал чекав. Коли пограничники були в двох метрах від нього, він несподівано вскочив і крикнувши: «Хай живе Вільна Україна!» кинув ґранату в саму гущавину москалів.

Вибух примусів втікачів обернутися. Коли стовп диму із землі розвіявся, їм було видно кілька трупів в шинелях. Деякі з них ще ворушилися і стогнали, а ті що залишилися непораненими шалено кололи багнетами тіло Миколи Шостопала, нерухомо лежачого на землі.

Наступної хвилини хлопці з пораненим були за кордоном.

Іван Ганнич

ВЕЧІР

(З циклю «Партизанські сонети»)

Згасає день весняний, — стоголосий
Омив тьмяний розхрістаний зеніт,
На буйні трави, на молодий цвіт,
В легкім тремтінні впали теплі роси.

Вже місяця проміння підвелося,
Веселкою мережать стіни хат.
На білий сад, напухлий волохат —
Загравою рудою розлилося.

За чорним яром, коло міських дач,
По стежці знаній пролетіли вскач,
Б'ючи копитами у землю, коні.

То месники в готівлі бойовій
Ідуть на смерть, на ворога у бій,
Уста свої затиснувши в проклььоні.

Євген Онацький

Світогляд Йоганна Вольфганґа Ґете

(Закінчення)

4. ПОГАНІЗМ І ХРИСТИЯНІЗМ

В «Подорожі до Італії» Ґете написав під датою 25 грудня 1787 р.:

«Я не міг утриматися від спокуси придбати собі величезну голову Юпітера, — я помістив її супроти мого ліжка так, що можу зразу звернутися до неї з моєю вранішньою молитвою . . .»

Цей уступ із подорожнього щоденника не мало поспріяв поширенню думки, ніби Ґете був великим поганином, анти-християнином.

Але смішно було б думати, що Ґете був ідолопоклонником, — якщо він звертався до голови Юпітера з вранішньою молитвою, то тільки тому, що в тій прегарній голові вбачав вдатне втілення загальної ідеї Бога, — образ, символ, що допомогав йому сконцентрувати релігійну думку, зовсім так, як це робимо (чи повинні б робити) перед християнськими іконами, що в них, бодай теоретично, ми повинні б убачати тільки — символи. Без конкретного образу багатьом вірним неможливо сконцентруватися, а без концентрації не може бути справжньої молитви.

В свойому захопленні античною красою Ґете не міг не вбачати в прегарному творі — голові Юпітера — тої іскри божеської творчости, що ту голову створила, бо ж кожна творчість — відблиск і прикмети Бога. Концентруючи своє релігійне чуття вранці на голові Юпітера, Ґете, певно, молився не Юпітерові, а тій великій незмірній Творчій Силі, яка дала можливість ту голову Юпітера створити.

Проте, цей факт Юпітерової голови та вранішньої до неї молитви виявляє, що Ґете дійсно значно відходив у своїх поглядах від навчання офіційної католицької та навіть і протестантських церков.

Для офіційного християнства Бог — творець світу, що залишається, як його причина, поза ним.

Для Ґете, навпаки, Бог знаходиться в світі, як душа в тілі.

Для офіційного християнства земне життя не має само в собі вартости, — воно служить тільки підготовкою для будучого кращого стану, тому кращі християни. святі, нехтують усім і нехтують самим земним життям.

Для Ґете — життя, як зміна радощів і горя, поразок і перемог, війни і миру, — це найвище добро, що задля нього Фавст готовий віддати свою душу Мефістофелеві.

Для офіційного християнства життя — тільки короткий урізок часу, замкнений між народженням і смертю, і нема помилки, себто гріха, поповненого за життя, що не тяжив би на будучій долі людини на віки вічні страшною вагою; хіба глибоке, щире каяття могло б змити той гріх.

Для Ґете земне життя — це лише частина вічного життя душі, яка ніколи не була народжена і ніколи не вмре: «Думка про смерть, — писав Ґете, — залишає мене цілком спокійним, бо я маю тверде переконання, що наш дух — природна істота, абсолютно не знищенна, щось таке, що продовжує діяти в вічності. Він — ніби сонце, що заходить тільки для нашого ока, але насправді ніколи не заходить, а продовжує безперервно сяяти». Тому-то всяка помилка, всякий гріх може бути направлений в будучому, в далекому навіть будучому, в вічному русі вічного життя. Нема отже причини віддаватися розпачеві, коли людина нараз зрозуміє, що поповнила тяжку провину, тяжкий гріх, — нема причини давати себе гризти безплідним докорам сумління, — треба далі жити, себто діяти і **діяльною покутою** той свій гріх направляти.

Отже, тимчасом, як для офіційного християнства стан, що в ньому людина опинюється після смерти, остаточний і незмінний аж до Страшного Суду, — для Ґете людська душа, ота панівна монада поміж іншими монадами, продовжує безконечно жити, діяти і відмінятися, намагаючись піднестися до все вищих щаблів розвитку світла, розуму та волі.

Як бачимо, чимало з того, в що вірив і пропаґував Ґете було єриссю для офіційного християнства, та все ж залишалося й багато такого, що єднало Ґете з християнством і примушує й нас вважати його за християнина, а не за поганина.

Єднало Ґете з християнством визнання Христа за божеське втілення принципу любови, чинної й плідної, що веде до радости й до творчости. Єднало визнання в Христі заслуги відкриття світові «найвищих принципів моральности», що вимагають від людини душевного напняття та відродження, і, якщо дух християнства полягає в чинній любові до ближнього, в вірі в Промисл Божий, що переслідуючи незнані нам цілі, хоч і дозволяє буяти представникам злої волі, але перетворює накоєне зло в несподіване добро, — то треба визнати, що Ґете був таки християнином, і що його «Фавст» — ця траґедія людського духа, що шукає змислу життя та висвітлення взаємин між людьми і Богом, — твір глибоко християнський.

Пролог на небі в «Фавсті», вступ, вся історія душі Фавста, що від найбільшого гріхопадіння виходить у сфери вічного світла, позначені глибоко християнським духом.

І не дурно саме великодні дзвони та спів хору янголів стримують Фавста від самогубства:

—, що за звуки, дивні, чарівні
Мене спинили від напитку того?
Невжеж ви, дзвони, кажете мені
Про першу мить Великодня святого?
Я чую, ніжні хори, ваш веселий спів,
Що то колись вночі з уст янголів летів,
Про кращий заповіт від Бога...

Правда, Фавст заперечує свою віру словами:

— О, ні! не тут лунати вам,
Небесні звуки, де склепіння сіре!
Лунайте там, де люди з почуттям, —
Я звістку чую, гак, але не маю віри...

Але тут же признається:

А все ж до звуків тих душа привикла здавна...
Нераз до мене в тихий час суботній
Небесний поцілунок прилітав, —
Тоді я так любив ці дзвони великодні,
І з насолодою молитву я читав;
Якась незрозуміла, дивна сила
Мене вела то в гай, то в луг, то в ліс,
І кращий світ з собою приносила
З дощем гарячих сліз...

5. ДЕМОНІЗМ

Характерною рисою світогляду Ґете було уявлення про демонізм, — уявлення, що значно ріжниться від звичайного, поширеного в масах.

Ґете уявляв собі демонізм, як силу, енерґію, що не піддається ніякому розумовому окресленню: не можна назвати її божеською, бо вона занадто ірраціональна, тоді, як все божеське кермується вищими законами, що їх установив Найвищий Розум; не можна назвати її й людською, бо занадто вона перевищує все людське і, зокрема, йде проти людської логіки; не можна назвати її й чортівською, бо буває вона часто доброчинною; не можна назвати її янгольською, бо занадто часто буває вона руйнівною.

Ця сила кохається, здаєтьсє, тільки в неможливому й зневажає все можливе, — цим Ґете хоче сказати, що вона, ця сила, цей демонізм, діє в площині не того, що вже є, чи що може бути, а в площині того, що, ще не існуючи, видається неможливим, — ця сила творить все щось цілком нове, витворює несподівані комбінації, дає нові життєві синтези.

Інакше кажучи, під демонізмом Ґете розумів тут творчу енерґію, яка творить понад абстракціями розуму і частенько їх навіть розбиває, як могутня річка розбиває загаті, відкриваючи собі новий шлях. Демонізм — це Життя, взяте в своїй ірраціональності та понадрозумовості, — Життя, чинне і плідне, Життя неспокійне та творче.

Ця творча сила діє не тільки в натурі, але й в людях. Саме вона витворює ті вищі моралі, — ні, вони являються лише втіленням отої особливої енерґії, що в них і з них ділає та підбиває собі інших людей та натуру. Щоб їх перемогти, треба іноді з'єднаних сил всього світу.

Такою демонічною натурою був для Ґете Наполеон, до якого він мав особливий культ.

Демонічною уявляється вся натура, що творить; демонічним уявляється навіть сам Бог в моменті чистої творчости, чистої діяльности, абстрагуючи від моральних категорій добра і зла.

Проте, на думку Ґете, кожна творча людина, маючи в собі безсумнівний елемент отого ірраціонального демонізму, отієї сліпої творчої енерґії, не повинна їй сліпа віддатися, не повинна бути її лише струментом, сліпим знаряддям, — навпаки, як людина. свідома своєї людської гідности, вона повинна ту сліпу силу в собі опанувати, заґнуздати, використати, очистити в глибокій воді справжньої мудрости, свідомої вищих цілей, і, з виру каламутних інстинктів та пристрастей, дати людям і світові ясні ідеї.

Тому Ґете казав, що все те, що «звільняє дух, не даючи людині панування над собою, може бути тільки шкідливим».

Але з другого боку й самі ясні ідеї ні до чого, якщо вони не запліднені сліпою силою демонізму, що ототожнюється з творчим життям. Плідне тільки те, що живе.

Було б великою помилкою змішувати, як зазначав сам Ґете, демонізм із мефістофелізмом.

Мефістофель не має в собі нічого демонічного, як те демонічне розуміє Ґете, бо демонічне — це сила творча, життєва, — Мефістофель же — дух заперечення, яке ніколи нічого не творить, а тільки руйнує критикою, своїм їдким сарказмом; дарма, що Бог, в своїй найвищій мудрості, повертає й руїнність чортівських сил на перемогу сил добрих:

— Частина тої сили я,
Що чинить лиш добро, хоч вічно хоче зла...
Я — дух, що все перечить від віків.
І справедливо це, бо всі діла Господні
Лиш того варт, щоб згинути в безодні.

Отже, Мефістофель, що всьому творчому протиставляє жорстокий сумнів, холодний скептицизм чи глумливий насміх, — це повне заперечення Демонізму, як сили, повної творчого пориву, запального ентузіязму, сліпої, але плідної, діяльности.

Коли говорити про демонізм у «Фавсті», то признати треба, що саме Фавст, а не Мефістофель носить у собі прикмети демонізму, — прикмети того творчого шукання, тої плідної діяльности, що характерні для життя, а не для смерти, яку втілює Мефістофель.

«В почині було діло», — написав зрештою Фавст, відміняючи евангеліє Іоана, яка навчає, що «в началі слово бі»... Ні, в початку було діло, себто плідна діяльність, яка зродила світ і яка продовжує безустану творити.

Саме тому, як зазначає італійський філософ Тільґер, діяльність — це щось вище від людського; той порив до діяльности, що його відчуває в собі людина, походить не від неї, а від тої передвічної сили, — людині ж належиться тільки ту діяльність відповідно скерувати, обмежити, визначити, щоб вона не розгублювалася в порожнечі своєї безконечности, а давала плідні, життєві форми.

6. ҐЕТЕ, ЯК ПОЛІТИК

Залишається нам ще одна важлива сторінка світоглядової діяльности Ґете — політична, — сторінка, що серед нашого націоналістичного та патріотичного громадянства може викликати чималі застереження.

Бо ж у нас, що змагаємося за визволення нашої Батьківщини від жорстокого окупанта, тільки та людина вважається повноцінною, що саме цій боротьбі за визволення Батьківщини віддає свої найкращі сили.

У нас розпалювання серед народніх мас національного почуття, як найкращого засобу проти

загрозливої асиміляції нашого народу, і революційних настроїв у громадянства, як виміру жертвенного патріотизму, вважається за одне з пекучіших завдань нашої інтеліґенції та керівних кіл нації, — і в цьому відношенні ми тільки йдемо за загальними тенденціями нашої доби, що виявляє себе, як доба дійсно великого націоналізму та патріотизму, — а у Ґете, навпаки, не бачимо ніякого націоналізму, ніякої революційности, і довгий час було заперечувано навіть його патріотизм...

Бо саме тоді, як Наполен тримав під своїм чоботом усю Европу, в тому числі й Ґетову Батьківщину — Німеччину, Ґете не тільки виявляв повну байдужість супроти тієї визвольної боротьби, що розпочала в 1813 р. його Батьківщина, але й захоплювався Наполеоном, як велетнем, як титаном, як виявником отієї демонічної сили, про яку ми допіру говорили.

В поразку Наполеона Ґете не вірив і її не бажав.

На віддалі століть можемо спокійно приглянутися цьому, дивному нам тепер у такої великої людини, наставленню і його відповідно зрозуміти.

Ґете був великою людиною, — про це ні в кого тепер нема найменшого сумніву, хоч за його життя чимало людей в цьому відкрито сумнівалося... Але й на сонці є плями, а Ґете все ж був не сонцем, а людиною свого часу, свого століття, своєї доби.

Велика людина в творчому леті своєї думки може нераз піднестися в багатьох галузях людської духової діяльности понад своєю добою; вона нераз може її значно випередити в свойому зрозумінні деяких вічних правд, — але ніколи ні одна людина не може випереджати свою добу в у с і х діяльностях людського духа, і особливо рідко випереджає її в свойому практичному житті, а політика — це ж власне практичне життя, що в ньому майже кожна людина залишається людиною свого часу, до якої ми й повинні підходити з мірилом, відмінним від нашого, теперішнього, — ми мусимо дивитися на неї з мірилом т. зв. історичної перспективи.

Це мірило дозволяє нам зберігати почуття шани до людей, яких поглядів і вчинків ми тепер не поділяємо, — а зберігати почуття шани до наших попередників нам самим необхідно, якщо ми хочемо залишатися на відповідній моральній височині, а не йти слідами Хама, що зневажив свого батька. Сам Ґете так писав про необхідність зберігати почуття шани, від якого хамські натури намагаються за всяку ціну звільнитися:

«Не те нас визволяє, що ми не хочемо визнавати над собою нічого вищого а те, що ми таки відчуваємо щось вище за нас, яке шануємо...»

Для дійсно вільної духом людини, отже, почуття шани необхідне, і тому його треба плекати, поборюючи хамство, що намагається стягати все вище в болото, і то на підставі вузько-тенденційних, особистих, занадто «сучасних» поглядів...

Підходячи до Ґете з мірилом «історичної перспективи», мусимо визнати, що Ґете був людиною XVIII ст. в далеко більшій мірі, як то звичайно, з огляду на універсальність його творчого духа, у нас припускають.

Ґете був космополітом, бо і XVIII ст. було космополітичне.

Ґете був приклонником европейської федерації, бо саме серед чільніших представників його століття кільчилася тоді ця ідея.

Ґете був консерватором і приклонником так зв. освіченого абсолютизму, бо освічений абсолютизм був доктриною й практикою XVIII ст.

Ґете був приклонником ремісництва і ворогом великої промисловости та великої торгівлі, що саме почали розвиватися в часи Ґете, бо вони нищили ту романтичну атмосферу XVIII ст., з якою був зжився Ґете.

Та пригляньмося ближче, як саме Ґете сам висвітлював ріжні моменти свого політичного світогляду.

Як ми вже зазначили, Ґете зовсім не був революціонером, — навпаки, він ненавидів революцію, поборював її, обстоював необхідність вдосконалювати суспільний лад тільки шляхом еволюції, повільних реформ згори, уникаючи всякого насильства, бо пережив т. зв. французьку велику революцію, бачив жахливі прояви її жорстокости та терору, бачив звірячі вияви сліпої ненависти революційного натовпу, і на цих своїх переживаннях збудував чи не все своє політичне думання.

Про це сам він говорив Екерманові в 1824 р.:

«Я не міг бути приятелем французької революції, бо її жахливі події мені були завжди занадто близькі й викликали в мені обурення щодня, тимчасом, як її доброчинних наслідків ще зовсім не було помітно».

Революція була для Ґете жахливим привидом, і тому-то, коли з'явився в Франції Наполеон, що приборкав ту революцію, Ґете ним захопився, — захопився не стільки, як непереможним вояком (він не дуже-то захоплювався і воєнними тріюмфами Цезаря), — але власне, як людиною, що загнуздала революцію. Ось, нарешті, мовляв, сила, здатна завести лад у світі.

Тому-то: коли европейські народи, під проводом Москви, повели в 1813 р. визвольну війну проти Наполеона, Ґете зовсім не захоплюється цією визвольною боротьбою, бо побоюється нових хвиль революції; і тому-то, коли Наполена було остаточно в 1815 р. переможено, він вітає реакційний режим Священного Союзу (Москва, Берлін і Відень Метерніха): як нову протиреволюційну, себто — протихаосну силу.

Варто пригадати також, що, вже під старість, Ґете, хоча й любив називати себе поміркованим ліббералом, коли велике князівство Веймарське, що в його уряді Ґете відограв визначну ролю, ухвалило досить ліберальну конституцію із зненсенням цензури тощо, то один тільки Ґете голосував проти неї. Коли ж один ліберальний часопис почав давати йому на нерви, він фактично скасував свободу преси, заборонивши друкарням друкувати той часопис.

Отже, не браком німецького патріотизму пояснюється наставлення Ґете до визвольних війн проти Наполеона, а власне тою антиреволюцій-

ністю, отим страхом перед насильствами та анархією мас, що їх Ґете пізнав підчас французької революції.

Справжнє своє відношення до патріотизму Ґете виявив того ж таки 1813 р. в розмові з радником Люденом, який хотів друкувати патріотичний журнал:

«Не думайте, — казав йому Ґете, записуючи потім цю розмову в своїх «Меморіях», — не думайте, що мені байдужі великі ідеї свободи, народу, батьківщини. Ні, ці ідеї живуть у нас, вони складають частину нашої істоти, і ніхто не може їх відкинути від себе. Я також ношу Німеччину глибоко в серці. Часто я відчуваю глибокий біль, думаючи, що німецький нарід, в якому стільки людей. гідних пошани, робить у цілості таке жалюгідне враження. Порівняння німецького народу з іншими викликає в мені болюче почуття, і я намагаюсь перемогти його всіма можливими засобами. І в науці, і в мистецтві я знайшов крила, що дозволяють нам підноситися над цими почуттями, бо і наука, і мистецтво належать усьому світові, перед ними зникають кордони націй. А все ж потіха, яку вони дають, лише сумна потіха, що не може заступити гордого почуття приналежности до народу, великого, сильного, шанованого і грізного. В цьому відношенні лише думка про будучність Німеччини може нас потішити. І до цієї віри я чепляюсь, як і ви. Так, німецький нарід матиме будучність, але, щоб говорити з Наполеоном, до цього не прийшов ще час. Того ж моменту, тієї нагоди ніяке людське око не в силах передбачити, ніяка людська сила не може їх прискорити. Отже нам залишається тільки збільшувати, — кожний згідно з своїми талантами, своїми нахилами і своїм становищем, — к у л ь т у р у д у х а нашого народу, зміцнювати її, поширювати в усіх напрямках, не лише вділ, але й особливо вгору, щоб наш нарід не залишався позаду інших, але, щоб бодай тут, він ішов попереду від інших, щоб його душа не загинула, щоб навпаки залишалася вона свіжа й ясна, — щоб вона не піддавалася занепадові й розпуці, а, навпаки, щоб втримувалася здатною до великих учинків в час слави . . . »

На думку Ґете, цей час слави ще не прийшов:

— «Тут, — казав він тоді, — можливі лише два випадки: або велетень (Наполеон) знову поб'є своїх об'єднаних ворогів, або вони його поб'ють. Компромісу тут не може бути . . .»

Саме тому Ґете волів, щоб його маленьке Веймарське велико-князівство залишалося осторонь від великої боротьби, — занадто мало могло б воно заважити, але занадто багато могло б заризикувати: наколи б переміг Наполеон ,що було б із переможними? Але наколи б перемогла Москва, що з того зискав би світ, головно світ культури?

В боротьбі між переможцем революції, але все ж безсумнівним представником західньої культури Наполеоном і східнім деспотом Олександром, дарма, що в коаліції з Берліном і Віднем, Ґете волів Наполеона . . .

Виступаючи проти Ґете, як не-націоналіста, як не-патріота, молоді німецькі революціонери тих часів називали Ґете прислужником тиранів.

Прислужником Ґете ніколи не був.

І, хоча пишався відзнакою Почесного Леґіона, яку подарував йому Наполеон при першій зустрічі з Ґете, знявши її з себе, проте, рішуче відмовився виконати його наказ («Я вимагаю від Вас!») переїхати до Парижу і віддатися описові наполеонівської епопеї.

У відношенні до Веймарського вел. кн. Карла Авґуста, свого суверена, він також тримався цілком незалежно і, призначений на міністра фінансів, почав так контролювати необмежені видатки свого монарха, що між ними нераз доходило до гострих конфліктів, які відбилися на їх взаємовідношеннях і зрештою викликали поїздку Ґете до Італії.

Ось один епізод, що вистачально характеризує духову незалежність Ґете від його монарха:

Одного осіннього вечора, у вел. кн. Амалії зібралися придворні, щоб заслухати «Іздців» Аристофана в перекладі Віланда. В кімнаті було досить гаряче, але великий князь, повернувшись з полювання, знайшов, що було навіть занадто гаряче, і відкрив вікно. Деякі пані, що сиділи в декольте недалеко від вікна, почали тремтіти від холоду, але не наважувалися поскаржитися на протяг, на якому несподівано знайшлися. Тоді Ґете підійшов навшпиньки, щоб не перешкоджати читанню, до вікна і зачинив його. Великий князь знаходився в протилежному кінці кімнати і спочатку не помітив, що його волю зневажено, але, коли спостеріг зачинене вікно, потемнів на обличчі і грізно запитав:

— Хто знову зачинив вікно?

Ніхто не наважувався вказати на Ґете, але той сам підвівся і спокійно сказав:

Ваша Світлость* Ви маєте право на життя й смерть ваших підданих, але лише після законного суду й присуду . . .

І показав на зголені плечі пань. Великий князь посміхнувся, і вікно залишалося зачинене.

7. ПЛЯМИ НА СОНЦІ

Не можна бути великим завжди і в усіх відношеннях. Кожна річ і кожна людина має свої межі. Мав їх і Ґете.

Все своє життя він студіював науку. Теорії кольорів він віддав 40 років, але Ґете підходив до натури з занадто романтичним і поетичним наставленням, він нехтував ляборатрійними дослідами та розрахунками, він нехтував математикою, що лягла в основу сучасної науки. Тому-то, напр., він пояснював кольори не як наслідок певних світлових хвиль, а як змішування світла й темряви. Ґете думав, що світло й темрява існують об'єктивно, незалежно від ока, яке їх сприймає . . . Це так, як би тепер хто сказав, що згук збільшується чи зменшується в залежності від того, скільки тиші до нього примішується!

Та все ж, не зважаючи на ці помилки, світ уважав і вважає Ґете за велетня людського духа, і його постійно студіює і вшановує. Німці, що

завжди вміли шанувати своїх великих людей, тільки зрідка, але в усякому разі без всякого підкреслювання, згадують про помилки Ґете, і натомість постійно черпають з глибокої криниці його всесторонньої творчости, щоб збагатити свій творчий дух. Вони називають Ґете Великим Учителем, в якого мудрості слідно присутність Божу. І зрештою таке наставлення повідає навчання самого Ґете:

«Якщо ми беремо людей тільки такими, якими вони є, ми робимо їх гіршими; якщо ж ми поводимося з ними так, ніби вони вже такі, якими повинні б бути, ми робимо їх кращими, ми ведемо їх туди, куди їх вести треба . . .»

Як би і нам здалася ця Ґетова мудрість!

Бо ж ми трактуємо звичайно людей не так, ніби вони вже є такими, якими б повинні бути, і навіть не так, ніби вони є, які є, — але звичайно трактуємо так, ніби вони далеко гірші від того, чим справді є, і тим робимо їх дійсно гіршими, вмовляємо в них гіршість і, замість відроджувати їх морально, надаючи їм сил і надій в перемогу над найбільшим ворогом — над самим собою, стягаємо їх у все глибшу безодню морального занепаду, з якого шлях до визволення дуже далекий . . .

Ґете натомість навчає нас терпимости, навчає нас відшукувати в кожній людині, першзавсе, іскорку Божу, бо ж у кожній людині живе несмертельна вічна душа,

Що рветься геть з грудей
В країну духів, тайнами сповиту . . .,

щоб там направити свої провини й помилки і перейти хресний шлях довгої покути, яка так само неминуча, як і справедлива, бо походить з власної, збудженої свідомости, з власного суду й присуду, з власної самодіяльности, опанованої бажанням самодосконалости. Нема сонця, щоб не було на ньому плям, але розумні й культурні люди не дурно кажуть: «Простіть, красі троянди неминучі її колючки».

І. Є.

„Слав'янський імперіялізм"?

Що світ знаходиться перед загрозою імперіялістичного нападу, здається, усвідомив собі те не тільки найбільш оптимістичний, безжурний і безвідповідальний західний політик і приклонник «епізменту» і тактики несупротивлення злу (так геніяльно і підступно втовкмачену в голови західного буржуа московськими Толстовими і Достоєвськими), але й найбільше заскорузлий, тупий і впертий ман'як, що життя і пляни будує не на реальних життєвих законах, але на своїх мріях, побожних бажаннях і ілюзіях. Вже не окремими натяками, соромливими здогадами і непевними підозріннями, але одвертими, голосними і частими зазивами до оборони, звертають увагу так журналісти, як і політики на загрозу того імперіялізму і починають навіть будувати перші запори практичного порядку, щоби, у випадку, коли він приступить до нагальної фази своєї дії, могти йому ставити з успіхом спротив.

Але всі оті зазиви і оклики перестороги, дивним дивом, чомусь не називають загрозу отого імперіялізму властивим його іменем, а так очевидного і явного напасника добачують раз в абстрактному большевизмі (так як би сам большевизм, без людей, що його реалізують, а ними тепер уже є виключно москалі, міг анектувати чужі території, загарбувати їх економічні ресурси, вивозити населення, переводити вивласнення, розстрілювати політичних противників, денаціоналізувати національні культури і готовити мільйонні армії на завоювання світу), другий раз в слав'янізмі, і т. д. У французькій, англійській, німецькій, американській пресі ми щораз частіше читаємо про підготовку третьої світової війни і про загрозу слав'янського імперіялізму («слав'янський імперіялізм зброїть терористів проти Европи» . . ., «слав'янський імперіялізм загрожує мирові» . . . і т. п.).

Ми не хочемо боронити доктрини комунізму, а тим більше практики большевизму, і твердити, що вони є нікому нешкідливими і невинними теоріями, що навіть мають в собі багато «ідеалізму», «справедливости», «поступу». Навпаки, ми вважаємо, що тільки хибна теорія і доктрина може спонукати злочинних людей до їх діяння і сполуці обох, доктрини большевизму і злочинного добору найнищих морально і етично викидьків суспільности, треба завдячувати пекло, яке заведене на одній шостій частині земного ґльобу. Але не тій проблемі ми хочемо присвятити в нашій статті увагу. Ми хочемо розглянути проблему, чи дійсно існує слав'янський імперіялізм, а коли так, то чи він загрожує в такій ж мірі світові, мирові і безпеці, як загрожує ними московський імперіялізм, ведений політикою 13 розбійників з Кремля.

В нормальних обставинах можна хіба гомерично сміятися, або вольтеріянськи іронізувати з помисловости авторів і винахідників «слов'янського» імперіялізму, кпити собі з так «високої» і «вірної» думки і уяви західнього інтелігента (а до них маємо право зачисляти редакторів і видавців часописів), відповідального тепер щораз більше за долю не тільки свою, але й цілого світа. Але справа за поважна і не до сміху там, де за іґноранцією чи облудою дрібноміщан криється одна з найбільших трагедій народів, а наростає одна з найбільших трагедій і катаклізмів людства. Тому замість реготу і іронії не зашкодить кинути кілька аналітичних завваг на ту похибку діягнози і вказати на випливаючі з неї наслідки, з метою прислужитися тим, кому це потрібно, краще роз-

биратись в ситуації і бути зорієнтованим як належить і корисно світові і справі його добра, а не Москві.

Два поняття вимагають яснішого уточнення і освітлення.

По перше проблема слав'янства. Відповідає дійсности, що з почину, за аранжовкою і наказом Москви відбуваються різні слав'янські з'їзди, конференції, монтується бльоки, формується фронти, ніби з наміром протиставитись «нападові» і «загрозі» зовнішнього світа. В основу їх кладеться наукові і півнаукові доктрини, що мають оправдати органічність, спільність і потребу такої політики. Раз підноситься теорію, що назва слов'ян походить від «слова» — в значінні культури, науки, правди, поступу, другий раз говориться, що слов'яне назвали себе назвою, що має означати «славу» — а все те на те, щоби виправдати так культурними, як і політичними моментами потребу монтування сильного бльоку — здібного реалізувати місію третього і останнього Риму — Москви. Ми не будемо спорити, яка теорія має більше «наукової» виправданости, бо в практиці всі ті народи, попавши в неволю Москви, на ділі ні свого власного слова, ні своєї власної слави не мають, а мають тільки те, що дасть їм з ласки їх «старший брат», що теж на ділі ніяким в справжнішім того слова значінні їх братом не є, бо, будучи угро-фінсько-монгольського походження, з правдивим слов'янством, що початок свій бере з полудневo-східньої закутини Европи, а не з північної Суздалі, нічого не має. Ні «слово» (наука, етика, культура, правда), ні «слава» (здобутки, підбій, експанзія, врешті особиста і національна гідність) не лежить в основі діяння тих слов'янських народів, бо сьогодні всі вони без виїмку ні власного слова, ні власної слави не мають. Ще в Тегерані, Ялті і Потсдамі за підписом і згодою союзників Москви, дозволено їм їх зрабувати і заборонити посідати як свою виключну власність. В практиці вони мають лише те, що з ласки дозволив їм «великий», «передовий», «поступовий», «культурний» народ «старшого брата і друга» — Москви. За тою самою згодою і славу і слово забрав і посів на виключну свою власність не-слов'янський, зате найбільше захланний, жорстокий і дикий нарід московський.

І сьогодні не обідрані, зрабовані, поневолені, здесятковані, згнетені в кліщах національного і соціяльного гнету слов'янські народи поляків, чехів, словаків, білорусів, українців загрожують мирові і волі цілого світа, але нарід, що протягом цілої своєї історії виказав себе хижаком і напасником і коштом щастя і добробуту своїх сусідів збільшував свою могучість і силу, щоби сповняти свою уроєну місію «третього Риму».

Що нарід цей міг дійти до такого стану і осягнути спроможність загрожувати сьогодні своїм імперіялізмом цілому світові, не мала вина в тому і тих легковірних і наївних західняків, проти яких він сьогодні готує похід своєї орди, називаючи його «гнилим» і «зацофаним». Бо ніхто інший як европейські монархи і европейська наука дозволили колись Петрові І вмовити у світ, що диковинна півазійська Москва є не тільки спадкоємцем державницьких традицій Києва-Русі, але, що Москва — це Русь-Росія, слав'янський нарід і друг інших народів Европи. Які з того практичні наслідки, не тяжко збагнути. В дальшому на наших вже очах той же самий світ дозволив новому захватчикові Леніну вмовити в Европу, що Москва, як СССР — це сторож і таран поступу, світового прогресу, оборонець прав працюючого люду. І тепер знова на наших очах дозволяє цей же сам поступовий світ тій самій Москві заховатись з її ніколи ненаситною захланністю аґресора й імперіяліста за привидну констеляцію ніби то самостійних народів та за ефемеридний слав'янський бльок.

Ціль і пляни Москви ясні: коли цей бльок поповнить на приказ Москви найбільші злочини, то винувати будеться всіх членів цього бльоку, а для найбільшого винуватця, дійсного злочинця — московського народу, знайдуться все в резерві або толстоївські всепрощальні пожаління, або іронічне виправдування «ідіотами» чи «бісами», так геніяльно знову засуґероване рафінованим Достоєвським, або насильством большевицької кліки . . . й у висліді литимуться крокодилячі сльози пожаління і співчуття над «нещасним», «знасилуваним» марксо-леніно-сталінськими експериментами московським народом. Стара пісонька чорної сотні, білої ґвардії, червоного аванґарду і рожевих недобитків того самого многолідного потвора.

А як же на ділі з отим московським слав'янством? Нас ще малими дітьми вчили у школі про раси і племена «одної шостої частини земного ґльобу» і ми можемо хіба ще раз повторити завчене, що СССР складається не тільки зі сло- чи слав'янських елементів, ба навіть не тільки з племен білої раси, але що в його склад входять представники жовтої та бронзової раси, коли тим іменем популярно охрестити породу, що демонструється як Ескімо чи Аіно. Факти й данні недвозначно вказують і стверджують, що СССР — це ніяка слав'янська країна, а совєтський нарід — це ніякі слав'яни. Із народів, що не з власної волі, а проти неї опинилися в рамцях СССР, з ласкавої згоди союзників першої і другої світової війни, найчистішим ще може слав'янським народом (коли про чистоту раси людей, а не курей говорити) є український нарід, а він хіба не тільки зо слов'янським, але й взагалі з ніяким імперіялізмом не має нічого спільного.

Поза москалями, як активним мотором цілого СССР входять до того «імперіялістичного слав'янського» бльоку ще такі «славяне» як румуни, мадяри, естонці, лотиші, литвини, про альбанців, черногорців та німців з «Ост-зони» вже й не згадуючи. Як бачимо з вище наведеного бльок що правда є, є теж імперіялізм, але як йому далеко до характеру справжнього слав'янського.

Про слав'янський імперіялізм одначе далі говориться і треба сказати, що не без успіху. Москва вже дбає про те, щоби її пропаґанда знаходила зрозуміння. Викривленням фактів, мовляв, не москалі — хижаки, імперіялісти, але якісь там большевики чи панславісти, доходить вона вже до того, що кавказького, українського, білорусь-

кого, чи іншого з групи поневолених нею народів націоналіста уважається на політичному форумі Лондону, Парижа чи Вашинґтону за підозрілого і непевного, бо походять вони з країн т. зв. «слав'янського бльоку», а справжній московський імперіяліст — неділимець, історідник і защитник «єдіной — неділімой», «от синіх мор, до самих до окраїн», починаючи з лакея чи шофера, а кінчаючи на заприсяженому «перекладчикові» по секретним ділам міністерства закордонних і оборонних справ служить і працює в установах, які ставлять собі за ціль оборону перед отим імперіялізмом. Що в таких умовинах вислід і успіхи тої «оборони» є і будуть сумнівні, в те хіба не приходиться сумнівати, а практика вже кількох останніх років після війни виказала, що практично немає вже секрету політичної чи оборонної натури, що його ще можна б зрадити ... «слав'янським імперіялістам». Що між шпіонами, викритими в останніх акціях чистки і протирозвідки зовсім немає слов'ян чи слав'ян, те має теж свою вимову. А що всі оті шофера, лакея чи перекладчики тільки ради хліба й срібняка вірні своїм тимчасовим панам, а своїм сумлінням душею стоїть на плятформі отого «слав'янського» імперіялізму про те, ані сниться усім міністрам, воєнним атташе, провідникам «Голосу Америки» і плянів холодної війни. Виправдання — ніби всі оті шофери, лакеї, капітани торговельної фльоти, барони, графи і князі — це виразно протибольшевицький елемент, а кавказький, український, польський чи литовський революціонер разить своїм убожеством і ... незнанням мов. Ось чому на кожному кроці так ловко йде п'ята колона москалям, а так важно боротьба проти тої московської п'ятої колони, де спецом чи помічником спеца є москаль, або його симпатизуючий. Ми ніколи не перестанемо пригадувати недвозначні заяви Керенського і Денікіна, може найбільших теоретичних противників большевизму (бо в їхнє практичне примінення і так уже ніхто не вірить — це ж старички), що закликували своїх земляків, один вповперек слав'янського Балкану, а другий в ЗДА, н і я к не запричащатися до ніякого походу проти Москви, бо на полі побоєвища готова в такому випадку викровавитись не большевицька доктрина, але «неділимая Росія».

Далі, хочемо ще кинути оком на саму суть імперіялізму.

Ми свідомі того, що пригадуємо багато загально знаних понять, але з тими поняттями діється те саме, що з повседневними відмовлюванням «Отче наш». Щоденно мільйони ворушає своїми устами так величне «і відпусти нам наші провини», але своїм «должникам» так мало відпускають. Щось подібне діється з імперіялізмом. Найбільше про нього говорять самі імперіялісти: большевики — етатисти закидають його лібералам — капіталістам і навпаки. Але здебільша дуже мало одиниць усвідомлює собі при тому стихійне, первісне, у всіх епохах діюче поняття імперіялізму.

Отож, поминаючи релятивну в своїй вартості саму дефініцію імперіялізму, стверджуємо, що маємо завжди до діла з двома імперіялізмами: усвідомленим — згори командуванням і стихійним — неусвідомленим.

Цей останній — стихійний, природний гін до росту охрещують «імперіялізмом» ті дослідники, яких природа позбавила дару належного розуміння життя і історії і які залишилися лише збирачами фактів. Не пов'язуючи їх наслідків з причинами, не вглиблюючися в причини, вони все вияснюють «глибоко» філософічним: «Джінґіс вислав Бату для упокорення Белі» ...

Щоби зглибити феномен імперіялізму треба бути не ситим торгівцем, або виученим наче папуга інтелектуалом, але треба десятиліття голодати, скитатись і мимо того снувати грандіозні імперські сни про прийдешнє. Творчими й активними були все голодні генії, а ніколи товстопузі купці. Як мало розуміли наші предки ворожий імперіялізм, коли, відгодувавшись від короткотривалих страхіть татарщини і ледви прогнавши ще не надто грізну польщину, уже попадались, можна сказати, самі пхалися (Переяславська угода) в московщину, і як неприємно і боляче згадується нам оте безбачне «хватить» для вас і для нас, слово, яким спаніла козацька старшина вітала і заспокоювала хапчивих дяків і воїводів, насланих «пікунчим» московським царем. На жаль, не хватило, і то так препаршиво, що ми вже третій десяток років скитаємось волоцюгами, голодні, спрагнені і обідрані. Але на диво, — многі духом непобідимі. Бо вони зглибили в повній мірі суть власного існування, гін до волі, гін до права (нашого права), до власної криші над головою у виді від нікого незалежної держави, в якій череванівське «хватить» заступить бульбівське «уб'ю як собаку», кожного хто поважиться доптати нашу споконвіку землю. Щоб зрозуміти суть імперіялізму не завадить собі це часто усвідомлювати.

Здається, всі ми знаємо, що мандрівка народів зачалася не з високо філософічних міркувань, але її завинили чотиромішочні шлунки пережувачів та бистрі копита товаришів кочуючої людини. Найменше сама людина вглиблювалася в те, чи тут є імперіялізм чи ні. Але як рідко ми застановлялись над тим, що азійські орди вривались в Европу не на те, щоби там побачити «пантеони» і «колізеї», а на те, щоби своїй тварині забезпечити пашу, якої їй на гарячих пісках Монголії не ставало.

Глибоку символіку тих справжніх основ імперіялізму ми мали нагоду пізнати не давно. Вичаровуючи перед очима своїх тільки пів-ситих «преторіян» землю України і «Остравму», перспективи раювання після побіди і захоплення тих просторів, Гітлер пішов проти засад природи і порад досвідчених генералів і ... провалився. Його преторіяне були ще за мало голодні в порівнанні з оборонцями своєї землі, які були ще голоднішими і тому не витримали з ними зудару. Німці вже в першому році походу (1941) так спаслись і обвагітніли добиччю, що посувались своїми моторами повільніше від татарських полчищ в XII столітті. І не другий фронт на Заході, але саме слабо опанований перший на Сході загнав брунатний імперіялізм в могилу. Проблема-

тичним є, як виглядав би цей другий фронт в році 1940, коли то фронцузи й англійці, безперечно ситиші від німців, не витримали блискавичного наступу «голодних бошів».

В протиставі до Гітлера Сталін знає, що робить. Він і його кліка збагнула реальним і правильним вчуванням в московську історію, що голод там був все мотором усіх суспільних рухів і відрухів. І в тому лежить тайна успіху сталінської політики. Контрольований урядом, при помочі армії аґентів безпеки, голод пособляє двом основним цілям політики московського хана: по перше. відвертає увагу мас від самої політики, по друге, звертає увагу виголоднілих мас у сторону тих, що мають більше і від яких можна щонебудь здобути. Оце й є мотором московського імперіялізму.

Думаємо, що розгляд «слав'янського» імперіялізму не потребує дальших вияснень. За «слав'янською» червоною шапочкою криється хижа паща московського вовка, і треба лише жаліти, що не увесь світ це бачить.

Тому ми думаємо, що пора закінчити з самообдурюванням. У східньому бльокові треба добачувати замаскованого московського архидіявола, без ріжниці чи він почіпить собі золоті еполети, чи дасть себе поминати патріярхові, якого своїм указом «висвятив». Не комінтерн, чи комінформ командують т. зв. світовою революцією, так само як ніякі «всеслав'янські» конґреси не вирішують справ слав'янського бльоку. Не слав'янський імперіялізм загрожує світові і не він готовить пляни в генеральних штабах до походу. Там командує та сама закулісова сила — від крови народів катованих скапуюча рука москвича, командує найбільш небезпечним, бо голодом гнаним імперіялізмом нашої доби.

Це Москва є мотором нової грізної навиваючої заглади: і комінтерн — це Москва, і комінформ — це Москва, і панславізм — це Москва, і білоґвардійство — це все та сама Москва. Це тільки маски, за якими криється той самий московський хижак, що, набравши на свої ведмежі кости чужого м'яса, жажде все більше і більше, без краю і міри.

І тому б'ємо на сполох словами невмирущого Римлянина: Цетерум цензео, Московіям делендам ессе» (Впрочім я думаю, що Москву треба конечно знищити).

Юрій Артюшенко

За українську військову традицію й за українську військову гієрархію

Примітка Редакції: Висказані тут в загальному думки можна ілюструвати конкретними примірами. Під «мову Езопа» автора можна підставити конкретні назви осіб, груп, середовищ, формацій. Та це не потрібне. Кожний, читаючи з глибини і болю душі автора написані рядки, добре розуміє, кого і що має на думці автор, та кого і що на думці мати належить. Ми містимо ту статтю з почуттям обов'язку, що його вимагає сучасна хвилина, жаліючи, що стаття, написана в 1948 р., аж два роки мусіла ждати на свою появу, в час, де аж роїться від журналів і часописів, що переповнені партійними рецептами спасання України, а бракує місця для того, що є одним з найважніших наших політичних дороговказів.

*

Наша історична доба — це доба героїчна, усісбнена в усій своїй повноті в Крутах і в обох Зимових Походах, — це доба, яка заглиблена своїм корінням у праджерелах української героїчної духовости княжої й козацької доби.

Наша історична доба — це доба військового народу, «козацького роду», що виріс із оборони традицій «козацької нації» та з її коріння. Цього ми не сміємо забувати.

Не сміємо забувати й того, що першим виразником українського боєвого духа, лицарських традицій і національної провідної ідеї в 1917 році був Український Військовий Клюб ім. Гетьмана Павла Полуботка в Києві. Не сміємо забувати й того, що тоді традицію збройних сил утілено було у форму українських добровільних військових формацій, які від березня 1917 року не переставали ні на один день існувати як збройна сила.

Не сміємо забувати й того, що, власне, ці військові частини положили підвалини під власну національно-державницьку збройну силу — Українську Армію. До цих частин між іншим належали полки — Богданівський, Дорошенківський, 2-й запорожський й інші частини, що своїми невеличкими рештками боронили Київ і відступали по житомирському шосе на захід, а пізніше стали кадрами для т. зв. Бригади ген. Натієва, та найбільш на той час упорядковані Січові Стрільці на чолі з командиром полк. Є. Коновальцем і начальником штабу — полк. А. Мельником. При чім Січові Стрільці хоч і були за гетьманату розформовані як окрема частина, але вони знову завдяки прищеплиним уже військово-державницьким традиціям повстають у 1918 році й боряться в складі Української Армії, як окрема частина до кінця 1919 року.

Не сміємо забувати поруч вище згаданих командирів, ще й інших славних військових постатей, як то — полк. Ластівченка, що згинув на своїм національним пості, як командир Богданівського полку, генерала Пресовського, оборонця Києва, генерала Натієва, оборонця кордонів України й жертви денікінського варварства, та багатьох інших славних наших командирів, яких імена ще є свіжими в нашій пам'яті.

Серед нас мусить знайтися хтось, хто на підставі реальних військових традицій Української національної Армії, в світлі національно-держав-

них збройних змагань і історичних військово-державницьких постатей відтворив би, силою власного духа, великі сторінки національної Армії Української Держави, та поклав би міцні підвалини під дальшу розбудову відновленої Української Армії Української Держави.

На жаль, національно-військові обрії частини наших військовиків не спираються на національно-військові традиції нашого державного періоду, а губляться або в до-бездержавнім періоді, або починаються в найновіших часах із останньої війни, в найкращому випадкові в тих українських формаціях, що були чи ще й є в складі чужих армій. Ще є частина таких військовиків, які не доцінюють військово-державницьких традицій власної національної армії, що була справді незалежним виявом українського духа і то не в час чужої пануючої дійсності, але в час існування своєї власної державности.

На жаль, не всі ще розуміють потребу плекати ці традиції й часом, так, як це в 1917 році в «Робітничій Газеті» (ч. ч. 31, 32, 7 й 9 травня) полк. Е. Долинський доводив «що мілітарізм не на часі» і що « . . . Україні не треба ні козаччини, ні сталого війська . . .» бо « . . . ми присутні при процесі останньої брідової аґонії постійних армій», дехто тепер твердить, що плекання традицій Української Національної Армії державного періоду теж уже «не на часі», бо, мовляв, є тепер українці, що виховалися на різних військових традиціях і вони, творячи майбутню визвольну армію, положать в основу її нові традиції. Бо ж є, мовляв, традиції українських формацій, що були в складі чужих армій і то починаючи від УСС, що були в складі старої австрійської армії, кінчаючи тими українськими частинами, що були за останньої війни в складі, польської, німецької й аліантських нових модерних арміях, та крім того ж є й військові традиції УПА і т. п.

Та ті, що так думають, забувають про те, що кожна національно-державна армія, тої чи іншої самостійної держави, все в своїй основі має свої власні, тільки їй питоменні, т я г л і національно-державні традиції, традиції яких непереможний вплив відчувають на собі й ті всі чужі національні формації, що перебувають у складі такої армії. Так само є й з традиціями Української Армії, як власної національної армії Суверенної Української Держави. Непереможний вплив традицій Української Армії відчули на собі й ті всі чужі формації, що перебували в її складі, як то кінна донська дивізія осуала Яковлева, козачий полк полк. Фролова й російські добровольчі частини ген. Перемикина, що політично підлягали російському відпоручникові в Варшаві — Борисові Савинкові. Вони багато дечого привласнили з традицій нашої армії.

Повну безпереривну тяглість і чистоту національно-військових традицій удержує тільки Суверенна Держава, що є, так би мовити, тим осередковим кільцем — звеном у житті нації, що вдержує історично-військовий ланцюг традицій в нерозривній цілості й в часи бездержавні.

Тому, щоб зберегти ту тяглість і чистоту власних національно-військових державницьких традицій, та щоб забезпечити правильне наростання справді українських збройних сил у всій національній широті, треба нам зірвати з усіма впливами чужих військових традицій, із отою спадщиною чужого пануючого оточення.

Що ж до нових традицій, що наростають у боротьбі УПА, у боротьбі за ті ж ідеали, за які полягли в передових лавах герої Крут, Базару й інших несмертельної слави дороговказів, — оті герої національної армії Української Держави, — то їх треба сперти на традиціях Української Армії й міцно їх пов'язати з ними, щоб вони органічно з них виростали, як парості з живодавчого коріння.

Та поруч військово-державницьких традицій Української Армії треба оберігати й її авторітети, та зберігати, як зіницю ока, стару національно-військову гіерархію. І оті всі, мертві й живі, чолові військові постаті, всіх національно-державницьких історичних доб, все мусять жити серед нас і наших нащадків.

Захитання національно-історичних авторітетів, порушення тяглості переємства і порушення національно-військової гіерархії є рівнозначним із національним самогубством. Бо коли сьогодні захитається авторітет українського генерала, то напевне завтра впаде національно-військовий престіж і тої української частини, і то аж до останнього козака, — якою кермував цей генерал. Цього ми не сміємо забувати.

Та на жаль не тільки серед військового, але й серед цілого нашого життя відчувається відірваність від того основного джерела нашого національного буття, — яким є для нашої доби національно-державний період 1917—20 років.

І так, наприклад, у духово-культурній площині, а зокрема в літературі (будемо тут говорити тільки про те, що має безпосереднє чи посереднє відношення до нашої теми). — Де в ній представлені борці — герої періоду нашої державності? Сьогодні поміж поокремими літературними напрямками є великі розходження й вони напевне ще будуть існувать так довго, аж поки всі ці поокремі літературні напрямки не усвідомлять собі того, що вони всі є тільки потічками з одного й того ж джерела, про яке вони сьогодні в своїй літературній творчості майже й не згадують. І тут у першу чергу цей закид можна віднести до тих письменників, що мали можливість вільно вибирати собі теми й героїв у своїй літературній творчості.

Де серед них є такий, що пішов би слідами великого прозаїка Юрія Яновського за яким, — у «Чотирьох Шаблях» (і то під страшною большевицькою дійсністю в 1930 році), — «Велика Революція започатковує національне відродження українського народу, **передусім відновлення його старої військової традиції»** (С. Николишин «Націоналізм у літературі на СУЗ»), чи то слідами І. Дніпровського (теж підбольшевицького українського письменника), який — «В п'єсі «Яблуневий полон» він «делікатно ідеалізує» **українське військо» . . .** (С. Николишин, там же), чи слідами інших подібних їм?

Ця плеяда вище згаданих письменників свідомі були того джерела, з якого вони випливали як той потічок. При чім на деяких із цеї плеяди вже молодших письменників і на їх літературну творчість мали великий вплив такі корифеї національно-державного відродження, як Андрій Ніковський, Сергій Єфремов, Людмила Старицька-Черняхівська, Михайло Івченко й інші члени «Спілки Визволення України». І як каже в своїй праці про «Вапліте» (журнал «Орлик» ч. 2. 1948) Петро Голубенко: «Але фактично, поява імені бувшого генерального секретаря УНР П. Христюка і бувшого м'ятежного комунара М. Хвильового на сторінках одного журналу і під одним ідейним прапором є символом доби».

Так «символом доби» нашої повинна стати в усій своїй повноті українська єдність, «братолюбіє» й соборність, — соборність духова — національної думки, соборність матеріяльна (організаційна) — українських земель і соборність чинна — державно-творчих діл.

Не сміє вже бути в нашій національно-державницькій творчій праці двоторовости чи триторовости, а зокрема цього не сміє бути в нашім військовім житті.

Тепер, коли ми більше, чим коли є загрожені звідусіль ворогом, конче потребуємо тої єдности, а найперш серед військовиків. — Потребуємо міцної запоруки нашого національно-державного визволення й закріплення одної Української Армії опертої на власних національно-державних військових традиціях, — скріпленої новим національно-свідомим фаховим дорібком із останніх воєнних і повоєнних наших днів.

Тільки військова традиція й військовий фах у парі, можуть дати нам відвагу піти в останній вирішний бій із північним варваром, та скинувши панування того червоного демона, закріпити за собою перемогу.

Тому рятуймо не тільки перед історією, але й на сьогодні, найбільші державні здобутки нашої героїчної доби — оті традиції Української Армії і докажім, що ми ще повні почуття обов'язку та свідомі ваги цих традицій для українськоі нації. Пам'ятаймо, що ці традиції — це не тільки українська військово-історична форма, але й кровний акт, що в'яже всі наші змагання найдавнішого нашого історичного минулого з прийдешнім України в один ланцюг національно-державницьких змагань.

Так, ми тепер стоїмо перед іспитом національної зрілости. Хай же на шляху до нього надхнуть нас своїм віщим духом оті всі лицарі Української Армії, що відійшли вже в простори вічности, як і ті, що пішли їх слідом — нові поляглі герої — зроджені кров'ю й великим поривом духа їх попередників. І хай на шляху до цього іспиту святі заповіти всіх тих, що віддали життя за найвищу національну ідею, будуть для нас усіх живих єдиними непорушними дороговказами на віки вічні.

Микола Сціборський

Всім українцям відома постать полк. Миколи Сціборського, члена Проводу Українських Націоналістів, ідеолога і співтворця програмних засад Українського Націоналістичного Руху, незрівняного публіциста й тонкого знавця проблем Сходу Европи.

Уродженець Житомиру та мешканець Золотоверхого Києва, пізнав Сціборський українську дійсність із усіх її веселих та сумних боків. Як активний старшина царської армії, він перебув цілу світову війну на фронті, будучи кілька разів ранений. Микола Сціборський пережив зворушливі дні Революції 1917 року, пізнав найтонші закутини московської душі, безпосередньо стикався з усіма причинами, які довели до розвалу московсько-царську імперію. Знайшовшися у вирі большевицької революції, він вмів своїм бистрим мозком схопити підстави того психологічного та політичного явища, ім'я якому большевицька революція. Це дало підстави для так симптоматичного для Сціборського всебічного й докладного знання марксистичної доктрини з її національними та політичними висновками, що після в його наукових та публіцистичних працях була так широко використана.

Зараз по революції зголосився він в ряди Української Армії. З нею перебув Сціборський всі походи, був завжди там, де потрібно відданости, хоробрости та саможертви. В 1920 році вийшов разом з українською армією на еміґрацію, де довгі роки терпів нужду в польських таборах інтернованих. В тому часі закінчив спеціяльні курси генерального штабу з ранґою підполковника кавалерії. За три роки пізнає докладно другого національного ворога — поляків, кидає Польщу, переїжджає до ЧСР, вступає там до Української Господарської Академії в Подєбрадах, яку закінчує з дипльомом інженера-економіста.

Його студії переплітаються громадською діяльністю в студентських товариствах, де Сціборський займає керівні місця, і головно політичною чинністю. Його глибока душа та розум переживають, передумують та аналізують пережите, конфронтують від'ємні та додатні сторони пережитого, вглиблюються на само дно найскладніших проблем. Цей душевний процес устійнення світоглядових та національно-політичних засад знаходить у Сціборського єдиний природній вихід — його поривае традиційна й органічна з ним зв'язана велика ідея українського націоналізму.

За польськими дротами, де в найбільшій мірі скристалізувались ідеологічні погляди Сціборського, він цікавиться працею УВО. З ментом, коли сам собі творить відповідальні обставини,

що йому дають змогу задовольнити свою жадобу конструктивної національної праці і розгорнути свої індивідуальні здібности для тієї ідеї, яку виделіяв у свому серці в життєвому досвіді революції, Визвольних Змагань та польських таборів інтернованих (переїзд до ЧСР) — Покійник нав'язує особистий контакт з Євгеном Коновальцем. Вислідом контакту є зорганізовання Сціборським Леґії Українських Націоналістів в Подебрадах. Сильна індивідуальність Сціборського, яка почала проявлятися в повній широті, звернула проти нього та його співробітників вістря боротьби ворожих Українському Націоналізмові угруповань та політичних орієнтацій, які відчули загрозу в новосформованому і опертому на історичній традиції та рідній духовости націоналістичному світоприйманні. Але Микола Сціборський з вродженою собі легкістю та спритом відбиває всі напади, бо знав, що близький час, коли ідея українського націоналізму об'єднає націю.

В 1930 р. на доручення полк. Євгена Коновальця іде до Парижа зорганізувати українську кольонію у Франції та створити з Парижа один з центрів українського націоналізму. Покладані на нього завдання блискуче виконує.

Як співредактор «Українського Слова» в Парижі, де появилось багато його статтів під дійсним і прибраним прізвищами, він формує світогляд численній українській колонії у Франції. Але публіцистична його плодючість, яка ніколи не тратить на глибині думок, — на тому не обмежується. Одночасно він співпрацює в різних студентських та інших журналах, основну увагу присвячуючи ідеологічній ділянці, як передумові перевиховання широких кругів українського громадянства. Він же є сталим співробітником орґану УВО «Сурми», основником та співтворцем «Розбудови Нації», цієї біблії українського націоналіста, де статті Покійного є дороговказом для націоналістів у програмовій і ідеологічній площині. Праці з під його бистрого пера творили рівно ж одну з підстав солідности націоналістичної преси обох Америк. Ця чинна участь Сціборського в американській пресі в ділянці ідеології помогла у великій мірі Сеникові-Грибівському добувати тамошні твердині комінтерну, марксистсько-соціялістичної організації збаламучених земляків та здобувати сітку націоналістичних організацій в Північній та Південній Америці.

В Парижі через свою коструктивну громадсько-політичну працю Покійний Сціборський став знову ціллю нападів та доносів як большевиків, так поляків, які руками своїх вислужників-українців намагалися унеможливити його побут у Франції. До нього підсилали аґентів ҐПУ, його провокували, робили засідки та кидали найпідліші наклепи. Наскільки він мусів виявити осторожність та чуйність, можна собі уявити з того, що разом із Сеником Покійний Сціборський був примушений в самообороні унешкідливити одного совєтського аґента. Кілька разів був Покійний у Франції арештований, сидів по тюрмах, був видалений поза межі Франції. З доручення полк. Коновальця він відбув декілька організаційних поїздок на Балкани, де оживив та зміцнив націоналістичні організації. Задержавшися переходово в Італії, підчас війни переїздить до Німеччини, де поринає в організаційну працю.

Колосальна енерґія та працездатність Покійника не вичерпується на організаційній та публіцистичній діяльності. Завжди вороже наставлений до поверховости, Сціборський всі свої програмно-ідеологічні та суспільно-політичні тези солідно і глибоко оґрунтував у ряді довших поважних праць. Він як автор незвичайно холодної логіки, основаній на реальних пізнаннях, далекий був від типу схолястичного інтелектуаліста. Інтелектуалізм Сціборського виходив завжди з пульсуючого національного життя і відгукувався на найпекучіші проблеми української суспільности. Ця різноманітність та гарячий темперамент Сціборського — автора можливо й були на шкоду Покійному, як фахівцеві економії, бо при його глибокому способові писання, при його відвазі дивитися часом і не на приємні речі критичним оком — можна було очікувати праць, що були б неоціненим скарбом в українській науковій літературі. Але й ці твори, які появилися з під його пера, представляють собою цінний вклад у скарбницю української публіцистичнонаукової літератури. («Земельне питання», «Національна політика большевиків на Україні» — перекладена на англійську, французьку та німецьку мови, «Україна в цифрах» — перекладена на німецьку мову, «Демократія», «Сталінізм»).

Але найбільшу ціну мають його праці програмово-ідеологічного характеру, де Покійник детально опрацював програмові рамки і докладно обґрунтував політичну програму ОУН, звязуючи її нерозлучно з історією, традицією, ґеополітичним положенням та політичною й економічною потенцією української нації (Націократія).

Зв'язаний цілим своїм єством з ОУН, він ріс, радів і болів з нею. Особисто веселої вдачі, рухливий та все усміхнений, Покійний умів з'єднати ідеалізм та захоплення революціонера з холодною розвагою державного мужа. Своєю працею для добра Української Нації та розвою ОУН, своїми небуденними здібностями, Сціборський ступав по щаблях організаційної ґієрархії все вище, займаючи пости організаційного, пропаґандивного, пресового, політичного референтів, створюючи завжди довкола себе атмосферу ідеальної співпраці, злученою з безоглядною відданістю та відповідальністю. Не диво, отже, що людина таких здібностей, саможертви, ідеологічної вирізьблености та широких політичних обріїв стала одним з творців Націоналістичного Руху та довіреним дорадником як Вождя-Основоположника, так Вождя-Наступника.

Разом зі Сеником, Сціборський перший правдиво оцінив диверсію та розкрив її дійсне підложжя і повів знищуючий бій проти неї, вкладаючи в це своє гостре перо. Переобтяжений відповідальною працею в зв'язку з далекойдучими подіями на Сході, ввесь час у подорожах та розїздах, він знаходить ще хвилини, щоб дати проєкт конституції Української Держави та необсяжну але вичерпуючу студію про політику української держави супроти своїх меншин.

Українська Національна Революція злучила Сціборського зі Сеником. Вони разом працювали, взаємно себе доповнюючи, разом пліч об плече, і впали на визначених Вождем постах.

Земля рідного Житомира вкрила тлінні останки Великого Революціонера, борця меча і пера, до того часу, поки вдячна нація не покладе його у свойому пантеоні великих мужів!

Омелян Сеник Грибівський

Історія націоналістичного руху і революційної боротьби українського народу запише своєчасно великий труд, революційно-творчу снагу та віру, самозаперечення та жертвенність перших піонерів, що якраз у час найбільшого заломання народу по жорстокій програній, поклали початки могутнього руху і єдиної, всеукраїнської, революційної, державницької організації. До них належав і Омелян Сеник-Грибівський.

Життєвий шлях Омеляна Сеника-Грибівського, це шлях Організації Українських Націоналістів, а його життя є частиною життя Організації й Націоналістичного Руху, бо ми його бачимо всюди, де кипіла праця, де була небезпека, усюди від найбільш дрібної технічної роботи, кінчаючи керівництвом цілої Організації, у перших рядах бойовиків на землях і в найдальшій закутині розсіяного по цілому світі українства. У перших рядах теж він віддає життя на жертівнику цієї ідеї й цієї справи, за яку віддали неустрашимо своє життя найближчі його друзі — сл. п. Євген Коновалець і Юліян Головінський, вірячи, що тільки шлях, що ним прямує ОУН, переможно заведе український народ до Незалежної Соборної Української Держави.

З вибухом першої світової війни голоситься Омелян Сеник добровольцем до Легіону Українських Січових Стрільців. Через обмежену кількість принятих не удається йому дістатися в ряди Українських Січових Стрільців, але негайно покликують його до австрійської армії. Це було тоді для Омеляна Сеника великим ударом, бо ціле своє юнацьке життя мріяв він про те, щоб боротися під українським прапором. Вже в ґімназійних роках, членом тайних учнівських гуртків, бере він активну участь в громадській праці та є одним з провідників молоді у городецькій дільниці Львова, працює тамже у «Просвіті» і «Соколі» серед спольщеного міщанства і робітництва. Тож болючим було для нього покидати рідне середовище і друзів та іти в австрійській службі на чужий фронт. Кінчаючи старшинську школу, четарем іде на сербське побоєще, звідкіля знов же перекидають його в Альпи. Відомий з очайдушности та товариськости, на цих обидвох фронтах проводить уже цілу війну, беручи участь нераз у важких боях, досягаючи ступня поручника.

В жовтні 1918 р., коли лише показувалися ознаки розвалу б. австрійської імперії, а Україна проживала дні революції, О. Сеник спішить до Львова. Він відчуває, що небаром рішатиметься доля української державности, а українське воякцтво повинно чим скоріше знайтися на українській землі. З гуртом підстаршин і вояків різними шляхами добивається до Перемишля, відтак до Львова. Це саме незабутні перші дні листопада й О. Сеник ставить уже себе до диспозиції українській владі. Остаточно здійснилися мрії: в рядах українського війська боротися за українську державність. Польський спротив щораз то більше кріпшає, починалася затяжна війна. О. Сеник безперервно на фронті, у складі III Корпусу, бере участь у частих боях на жовківському відтинкові аж до відвороту УГА на Збруч. Відтак щераз чортківська офензива й знову болючий відворот. За Збручем О. Сеник в ранзі сотника переходить усі кампанії з'єдинених армій у складі VI, Бриґади УГА, переживає незабутній похід на Київ. Не судилося одначе святкувати в Києві леліяної у серцях стрілецтва перемоги. Геройська Українська Армія стиснена у відомому чотирикутникові догаряла, а О. Сеник, як тисячі інших проходить два рази тиф. Відтак порозуміння уряду ЗУНР з Денікіном, дальше перехід до большевиків. Та серце О. Сеника не могло видержати цих трагічних політичних ситуацій. Він враз з сотником Ю. Головінським, що кермував тоді II. Бриґадою ЧУГА, находиться у проводі повстання проти червоних. Вистрілюючи комісарів та звільнившися від большевиків, повстанці одначе у безвихідному положенні, попадають у польський полон. Мабуть кожному відомі сумної слави польські табори українських полонених. Обезсиленому і змореному О. Сеникові удається одначе втекти з табору і так повертає він 1920 р. знову до Львова. Тут доводиться йому побачити вже польське панування і наругу над цим усім, що було йому так дороге, так святе, за що він ціле життя боровся, за що його стрільці і друзі голови свої клали. Дальша боротьба, до загину! Блиснуло думкою і стало твердим рішенням.

З приходом до Львова поринає О. Сеник негайно у вир підпільного революційного життя. Організація «Воля», «К. У, М.», відтак обєднання всіх підпольних гуртків в Українську Військову Організацію, якої О. Сеник є одним з основників і перших членів. Він сповняє функцію зв'язкового при Верховній Команді УВО. В його руках збігаються всі організаційні нитки до краю і закордону, йому приходиться вдержувати зв'язок з українськими громадськими кругами, а все це у підпіллю, не лише скрито від ворога, але від свойого індиферентного у більшій части громадянства. Ці завдання серед найтяжчих обставин, масових арештів знаменито перемагає О. Сеник, а УВО в той час є могутньою силою та готовиться до збройного всеукраїнського повстання. Тоді ж

дістає О. Сеник від сл. п. Є. Коновальця призвище Канцлера, що дійсно відповідало відтак його ролі в організації і вдержалося до останніх днів його життя.

В тойже час відбувається атентат на начальника польської держави Пілсудського, широка саботажева акція, відтак т. зв. противиборча акція, у яких О. Сеник бере активну участь, як керівник і організатор. У цих початкових двох роках удержує Верховна Команда УВО тісний зв'язок із Козачою Радою, а відтак УВО, що діють у Києві. Кількакратно виїжджає нелегально Сеник за кордон, бо саме тоді Верховна Команда, щоб мати кращу змогу кермувати революційною боротьбою на всіх українських землях, переносить своє місце осідку поза межі Польщі. Тоді ж кермує О. Сеник теж фінансовою референтурою Краєвої Команди УВО. Рівночасно присвячує багато своєї уваги нелегальним Українським Високим Школам у Львові.

Після Ризького договору й постанови Ради Амбасадорів зникають надії на безпосереднє повстання. Визвольна боротьба мусіла перейти на шлях довгого революційного процесу. В рядах УВО наростає криза: одні висувають концепцію порозуміння з українськими большевиками проти Польщі, інші є за мирне використання всіх можливостей у межах Польщі.

Цій крізі ставить край сл. п. Євген Коновалець, що зриває з усякими спробами опортуністичних розв'язок національного визволення, заступає концепцію національної революції, видвигає засаду власних сил та постійної безоглядної боротьби з усіма окупантами українських земель. У цій еволюції, що її проходить успішно УВО, найбільш помічним Коновальцеві, побіч Ю. Головінського, був О. Сеник. Проводиться реорганізація цілого організаційного апарату, а УВО почала в краю новий етап своєї діяльности. Однією з передумов дальшої праці було створення ідеологічно-політичної основи та матеріяльної бази для організації, а дальше відповідного запілля національної революції серед приязного чужинецького світа, а передусім серед української еміґрації, а головно еміґрації заокеанської. Ці великі завдання полонюють увагу УВО на найблищі роки й знову бачимо О. Сеника за чергою у всіх ділянках цієї всесторонньої, невимовно тяжкої у наших обставинах, роботи, завжди невсипущим, незаступимим, підбадьорюючим других та безмежно віруючим у слушність нашої справи.

Як найблищий співпрацівник і друг Краєвого Коменданта Ю. Головінського, бере участь у різних акціях УВО, сидить кількакратно у тюрмі й в кінці, коли не було у нього вже практичної можливості через деконспірованість перебувати у рідному краю — 1927 р. виїздить за кордон.

За кордоном починається новий етап діяльности О. Сеника. Він негайно по приїзді включається в широку роботу закордонної експозитури УВО. Об'їздить всі осередки еміґраційних скупчень та відвідує організаційні клітини, пов'язуючи тісно закордонний апарат з цим ідейним процесом, що його переживала організація на рідних землях. О. Сеник починає видавати й є першим редактором відомого, нелегального орґану УВО «Сурми». В той час починається найбільш тісна співпраця і дружба зі сл. п. Є. Коновальцем, що триває уже до останніх днів життя Покійного Вождя.

На переломі 1928—29 р. виїздить О. Сеник, як делегат УВО, до Сполучених Держав Північної Америки. Вже довший час перед цим він перепискою підготовляє ґрунт для закладання співзвучних організацій серед еміґрації за Океаном. Він свідомий цього, що кожний українець, де б він не жив, повинен бути втягнений в процес національної революції, а зокрема він здає собі справу з цього, що велику ролю повинна зіграти у визвольній боротьбі українського народу наша чисельна еміґрація в обидвох Америках. Він обзнайомлюється точно з життям і чинністю аналогічних еміґрацій других народів, як литовців, фінів, чехів, поляків та їх діяльністю у час світової війни. Входить у тісний зв'язок у цій справі зокрема з литовцями і з хорватами. Прибувши до ЗДА, об'їздить всі місцевості, де проживає наша еміґрація і переводить велику організаційну працю, що стає підвалиною могутнього, українського націоналістичного руху за Океаном та матеріяльною базою руху й діяльности організації через довгі роки на землях. За його почином повстає націоналістична «Організація Державного Відродження України» — ОДВУ в ЗДА та її орган «Вісник ОДВУ», відтак «Україна», що відтак так блискуче розвивається. Він оживляє й посилює діяльність «Стрілецької Громади», а масові віча й численні реферати зливають нової крови в ціле українське життя нашої мільйонової еміґрації в ЗДА.

Після І Конгресу Українських Націоналістів і заснування Організації Українських Націоналістів Євген Коновалець покликує Сеника в члени Проводу Українських Націоналістів, в складі якого він залишається до своєї смерти.

У 1929 р. Організація на ЗУЗ переживає тяжкі часи. З одного боку посилений натиск займанця та масові арешти провідного активу, з другого — внутрішні труднощі у зв'язку з реорганізацією УВО в ОУН, що у підпільній дійсності було нелегкою справою та створювало безліч ускладнень. Вимоги дальшої праці наказують якнайскоріше упорядкування відносин і сл. п. Вождь висилає на українські землі Сеника у характері члена ПУН та рівночасно Краєвого Провідника ОУН на ЗУЗ. Тут працює Сеник через один рік, наладнуючи внутрішні організаційні справи, намічуючи напрямні дальшої роботи, та кладучи тим робом основи для діяльности ОУН на ЗУЗ на найближчі роки. Він перемагає всі труднощі та вив'язується якнайкраще з доруженого йому завдання. Врешті, цькований поліцією, змушений виїхати знов закордон.

По своєму вже другому виїзді 1931 р. закордоном працює дальше у ділянках, зв'язаних найтісніше з організаційною роботою на Західніх та Східніх українських землях. Відбуває цілий ряд зустрічей з представниками націоналістичного світу з підбольшевицької займанщини, розбудовує широкий помічний апарат для зв'язку між схід-

німи й західніми українськими землями та еміґрацією, організує друк і постачання нелегальної літератури на землі, проходить безчисла разів нелегально різні кордони. У міжчасі у зв'язку з цією працею попадає знову на кілька місяців до чеської тюрми, відтак гонений польськими стежними листами у зв'язку з вбивством міністра Перацького попадає на довший час до тюрми в Швайцарії. Через цілий час живе нелегально під прибраними прізвицами, не маючи ні хати, ні постійного місця осідку, одначе при організаційній роботі завжди охочий до неї та задоволений своїми досягненнями.

Від часу свого першого побуту в ЗДА О. Сеник не занедбує теж справи української еміґрації за океаном. Він дальше постійно над цією справою працює, веде переписку, дає інструкції, цікавиться роботою ОДВУ та ріжних зв'язкових і мужів довіря по всіх місцевостях, де живуть українські еміґранти. У 1934 р., як делегат ПУН, відвідує в друге ЗДА і перебуває кілька місяців у Канаді, де закріплює другу масову націоналістичну організацію «Українське Національне Об'єднання» — УНО та «Стрілецьку Громаду» та закладає юнацьку організацію Молоді Українські Націоналісти (МУН). Саме в цей час зводить український націоналізм переможний бій з большевизмом, що вспів закріпитися серед української канадійської еміґрації, О. Сеник помагає в заложенні відомого націоналістичного часопису «Новий Шлях» та набуттю власної друкарні в Саскатуні, що творить тверду базу для дальшого розвитку українського націоналістичного руху в Канаді. Повернувшись з великими моральними і матеріяльними успіхами для Організації, Сеник усією енергією дбає про те, щоб добуті позиції не лише не втратити, але їх закріпити й розбудувати. З його ініціятиви виїжджають пізніше до ЗДА й Канади, як делегати ПУН, ген. Капустянський і ген. Курманович, що залишають незатерті сліди у процесі відродження та національного усвідомлення цієї вітки українського народу.

У 1938 р. їде О. Сеник до Південної Америки, Бразилії, Арґентини, Параґваю і Уруґваю. Тут всюди закладає, або вже існуючі націоналістичні організації розбудовує, а саме ОДВУ в Арґентині, Українське Культурне Товариство в Бразилії, відвідує поодинокі осередки тисяч українських еміґрантів та голосить і тут серед диких прерій і пралісів нову віру в націоналістичну Україну.

Якраз в час останнього побуту О. Сеника в Бразилії, громом приходить до нього вістка про ганебний большевицький злочин у Ротердамі. О. Сеник вибирається негайно в далеку поворотну дорогу, щоб як заступник Вождя та Провідник Вужчого Проводу Українських Націоналістів перебрати керування Організацією.

Вернувшись до Европи, О. Сеник робить підготовку для здійснення заповіту сл. п. Є. Коновальця. Хоч як тяжким ударом для організації була ненадійна смерть її провідника, та О. Сеник не лише хоронить її від потрясень, але робить організацію здібною іти дійсно на зустріч подіям. Вужчий Провід згідно з волею сл. п. Вождя проголошує Його Наступником Андрія Мельника. Відбувається II. Великий Збір Українських Націоналістів, якого О. Сеник є предсідником і який затверджує волю покійного Вождя. Андрій Мельник стає законним Головою Проводу Українських Націоналістів.

Організація зустрічає надії в Карпатській Україні, пізніше німецько-польську війну, сконсолідованою і впорядкованою, а рівночасно готовиться до вирішних дій, що назрівають на Сході. Ворожі сили одначе не сплять. Як зі зовні, так у нутрі організації розробляються пляни на знищення цієї единої, політичної сили організованого українства. Виступає відома диверсія, що намагається розбити з середини єдність організації та її обезголовити. О. Сеник, як уже нераз у критичних хвилях організації, так і тепер стоїть на сторожі її основної лінії й цілости, авторитету провідника та порядку. Він докладає всіх можливих зусиль, аж до самозаперечення, щоб запобігти розколові. Проте не дає зломити себе ніякими рафіновами, провокативними нападами, ані погрозами. Як звичайно, вкладає себе цілого у справу, в яку вірить і яку уважає слушною.

Німецько-большевицька війна та воєнні дії на українських землях кличуть ОУН до чину. Хоч як неприятливо укладаються політичні відносини для розгорнення націоналістичної діяльности, О. Сеник невсипуще працює над мобілізацією українських сил в так важний момент. Відтак серед найтяжчих обставин особисто у фронтовій полосі кермує організаційною роботою, щоб усе самому бачити, щоб усе було зроблено найпевніше і найкраще. Його девізою завжди було: організації мусить бути чинною усюди, де іде про українську справу, організація повинна бути здібною й готовою активно приняти кожну ситуацію. Це було законом його всієї діяльности. У Житомирі враз з друзями устійнює найближчі завдання, приїздять і виїздять післанці з околиць Житомира, Киева, Хвастова, Бердичева... У найближчих днях слід сподіватися переходу до Киева...

Та рівночасно працюють і ворожі сили, що заприсяглись братовбивством і руїною починати нове життя. З за рогу ззаду паде стріл, щоб зросити гарячою кров'ю О. Сеника Житомирську землю. І О. Сеника не стало між живими, а з його життям відійшло й це, що міг він ще зробити для України.

О. Залізняк

Сумління чи зиск?

(Кілька думок для застанови українській американській молоді).

Стоїш у ваганні
двоїшся
і мариш.
У трансі проблем, і ділем, і оман,
І чуєш, як хтось промовляє —
товариш!
І чуєш, як інший нашіптує —
пан!
М. Бажан.

І перед сучасною українською молоддю, не тільки тою, що в Батьківщині стоїть перед дилемою — рішатися за соціялізмом чи капіталізмом, вибирати своє чи «обще» розуміння патріотизму, йти за голосом своєї національної совісти чи слухати наказів «вітчизняної» чести, — але і перед українською молоддю, що за кордонами своєї рідної землі, змушена політичними і економічними умовинами шукати собі своєї хати в інших державах, стоїть ця проблема своєю пекучою гостротою і актуальністю. За чим рішатися і що вибирати, що ставити на перше місце: українську національну правду чи чужий хвилевий державний інтерес?

Не легка це в першому моменті відповідь і вона не може бути дана впрост. Бо так поставлена проблема і на таку формуловку дана відповідь будуть крити в собі зародок неправди і внутрішнього заперечення. Світ сьогодні не можна ділити на окремі частини і трактувати їх як самі в собі герметично замкнені твори, що можуть нормувати своє життя якимись спеціяльними, тільки собі питомими законами і жити тільки своїми власними потребами і діями. Сьогодні тяжко повести вже кордони поміж окремими державами і народами і діями, коли йдеться про те, щоби їх всіх разом боронити перед загальними силами зовнішнього світу, що діяють безустанно і посилено на їх знищення. В добі знесення перешкоди простору, коли океани і моря не ділять, а лучать суходоли, коли середники комунікації протягом дуже короткого часу лучать найбільш віддалені від себе пункти земного ґльобу, наша планета стала одною цілістю і вона живе як один органічний твір. Принайменше під матеріяльним оглядом.

В зв'язку з тим механічним, матеріяльним зтоталізованням наступає і духове, психологічне уоднороднення людини. Ми переживаємо добу універсальних рухів, тенденцій опанувати ціле людство, затерти льокальні, ґрупові різниці, знести кордони і завести одну духову доктрину, а за тим один соціяльний і політичний порядкуючий метод і режим. Тенденції ці йдуть з двох боків і в двох напрямках скеровані їхні маґістралі діяння. З одної сторони маємо тотальну тенденцію до мобілізування сил дикої, нищівної, нівелюючої доктрини матеріялізму, воплочену в реальні оперативні вияви большевизму, з другої сторони заходи тотального мобілізування оборони і ставлення проти загрози духових і матеріяльних запор.

Трагізм людства в сучасну хвилину полягає в тому, що тенденція зтоталізовання, уоднороднення і зрівання до одного позему світу виходить від народу, що ні морально, ні культурно не виявив себе на висоті і своєю істотою заперечує всякі закони моралі і культури. Зрісши до великої матеріяльної потуги, нарід цей не перейшов свого належного розвоєвого духового процесу, залишився на поземі примітива, морально недозрівшого, а тим то його задуми накинути світові свою духову і фізичну владу стають тотальною загрозою і грізною небезпекою цілому світові.

Ясне, що тотальна загроза мусить бути стрінута тотальним відпором і тотальною мобілізацією сил, що хочуть, і можуть, і повинні станути в обороні загрожених вартостей.

Покоління, що на плечах своїх винесло дві останні світові війни, не зовсім здало іспит своєї моральної і інтелектуальної зрілости та підготованости до того завдання. В обороні своїх часових інтересів і у хибному розумінні свого часового власного добра, воно допустилось промаху компромісу з силами диявола, з людоненависницькою доктриною комунізму та її реалізаторами — большевиками та з заплямленими людською неповинною кровю злочинцями. Воно, боронячи своїх матеріяльних дібр, не завагалось зрадити вічні ідеї Бога і правдивої людини і віддало на поталу большевицькому молохові численні народи і їх правди. Тим воно скріпило загрозу для своєї власної духової і матеріяльної безпеки і щастя. Вивівши в поле бою свої баталіони проти одного напасника і висланника сатани, воно не вміло дати тим баталіонам великої ідеї, за яку одиноку варто було б битись і віддавати своє життя, бо само її не мало. Посилаючи на смерть, як воїнів Христа, тисячні — тисячні ряди молодих ентузіястів, батьки не вміли їх навчити, хто і де справжній їх ворог, і вони, боронячи людство перед одною небезпекою, власними трудами і власним життям приготовили дорогу і привели до сили другу, ще більшу, що зараз загрожує цілому світові і його культурі, небезпеку.

В Тегерані, Ялті і Потсдамі було положено вугольний камінь під сучасну духову і ідейну кризу і там дано сигнал і згоду до наступу сил диявола. В обличчі трагічних зворотів історії, перед децизією вирішальних починів, відповідальна за тодішню долю генерація іспиту не здала. Ні великих ідей, ні високих засад, ні правдивого розуміння основних законів культури і поступу вона показати і боронити не вміла.

Сучасній молоді залишила трагічну спадщину. Не тільки роздертий на двоє світ, поділений механічною — зате дуже солідною — залізною куртиною, але і глибоко проведений духовий поділ фронтів внутрі своєї власної суспільности. Сьогодні стоять у ваганні, і двояться, і марять, і

не знають, за шепотом пана чи товариша спрямовувати свої кроки, не лише людина і молоде покоління в царстві новітнього Атили, але такий сумнів родиться в душі «свобідної» західньої людини і там вона не все стоїть твердо обома ногами на землі правди і праведного закону. Віра в силу атомової бомби стає ілюзорною і нетрівкою. Вона хитається, бо в основі її родяться сумніви, чи доцільно буде коштом мільйонних жертв боронити... власне не відомого чого. Те, що дало б мужність ужити усіх засобів для своєї оборони, те, що було б вартісніше і цінніше від миру, від життя і щастя мільйонних жертв атомової бомби, розпливається поволі в уяві і на місце того родиться... пустка.

Світ потребує онови. Її не принесуть ні східні Атилі і їхні орди, ні західні бизнесмени. Обом їм бракує того, що одиноке є на потребу і що одиноке робить життя вартісним і істотним, бо визначує вартість історичного процесу і суть існування на землі — великої, взнеслої, правдивої, чистої і святої ідеї універсальної свободи і універсального закону.

*

Молодь все визначалась ідеалізмом і вона все була рупором процесу. Вона, і тільки вона, може і буде боронити того, що продали її батьки-бизнесмени. І тільки вона призначена піднятися до великого завдання зрушити з основ застарілий світ і на сторожі його поставити велику правду.

І хоча нам здається, що триюмф сатани є справою доконаною, що його влада неподільно і закріплено розтягнена вже над світом, то це лише омана. В глибині душі, у мріях молодої генерації вона жевріє і живе, і треба лише її розпалити та показати наверх, щоби вона вибухнула полум'ям, в якому згорить все, що затемнює і заперечує чисту і нефальшовану правду. А правда є одна, вона не знає ні соціяльних, ні національних, ні територіяльних, ні континентальних кордонів. Тим то і завдання сучасної молоді є плекати її в такому виді, який є їй потимий.

І українська молодь (маємо на думці ту, що є в Америці) в тому генеральному пляні виконування і сповнювання завдань доби має зайняти своє місце. Вона має до того усі найкращі передумови. Вона ж є молоддю в першу чергу того народу, що, за словами Вольтера, завжди змагав до свободи, що ніколи не споневірювався законами чести і шляхотности, що ніколи нікого не поневолював, а протягом цілої своєї історії кріпко і гордо стояв на сторожі свободи своєї власної і своїх сусідів. Вона, ця молодь, є жертвою чи не найбільшою, саме тих сил підземних, що з закамарків історії підносяться зараз на погубу світа, і її чи не найбільш героїчну, полишену, осамітнену, зраджено і ошукано в її ідеалізмі так прямими ворогами, як і отупілими і байдужими глядачами. Вона сьогодні найбільше має право ставати в авангарді походу, що формується з тих сил, які не затратили ще віри в побіду правди і які не хочуть здаватися в полон злу, а хочуть його, як воїни Христа, зустрічати з мечем на Марсовому полі, і, або побідити під тим же знаком Христа і його правди, або згинути.

Українська молодь це завдання виконує. В тому немає найменшого сумніву. А щоби це завдання виконати доосновно, вона мусить собі здавати з того справу, що в істоті не існує і не повинно існувати розбіжностей поміж окреслюванням доброго українського і доброго американського патріота. Не може бути добрим американським патріотом той, хто забуває за основний закон природи і культури — за своїх батьків, їх мову, звичаї, і, надівсе, їх долю, і в погоні за марною життєвою наживою скидає зі себе образ і подобу людини, що йому дала природа. Америка не потребує ренегатів і зрадників голосу своєї крови, але вона потребує вірних засадам предків людей, суворої дисципліни супроти себе і власного роду, людей високих етичних і моральних засад, гострих законів правди і добра. Відомо ж, що зрадник, остатся ним завжди, і не зміняє суті справи, чи він сьогодні зраджує свій власний нарід для Америки, чи завтра буде зраджувати Америку для іншої країни, в яку його завезуть, чи яка йому накинеться.

Але і не може бути добрим американським патріотом той, що, втішаючись своїм автом і телевізійним апаратом, забуває, що в тому часі, коли він викидає недоїдки зі свого стола, є мільйони людей, що жадібним оком ловлять їх і в уяві доїдають, бо голод не дає їм спокою. Не може бути добрим американином той, що вдоволений своїм власним добробутом, забуває, що добробут цей зумовлений забуттям і відданням на поталу інших, менших народів і що, надівсе, він так довго є виставлений на загрозу, як довго є в світі люди голодні і скривджені. Історична справедливість виносить рішучі і невмолимі вироки і ми вже не раз у свому навіть житті мали нагоду переконатися наочно, як розпадались могутні і багаті імперії тільки тому, що поза їх кордонами, а часто і в їх нутрі, були люди голодні і з замкненими устами. Ніякий хвилевий інтерес, але наше чисте сумління, голос правди і справедливости має вирішувати політичні потягнення даного моменту і на тому шляху положені напрямні діяння молодого сучасного покоління.

Нездорову і в свойому заложенні шкідливу існуючу проблему розбіжностей і вибору між американським інтересом і сумлінням українського народу і правдою, яку він боронить, мусить заступити здорова синтеза одної кравди і одного інтересу. Честь усього людства (в тому і Америки) виставлена на пробу і зневагу і все людство має її боронити, якщо йому не зникнути в пащі ненаситного молоха. І сумління усього світу сьогодні мусить бути однакове і однакові вчинки мусять визначувати його зовнішні вияви. Усунути конфлікт, який помилками відповідальної зараз за долю людства генерації існує затяжно в світі — це імператив хвилини і невідкличне завдання молодого покоління. А сповнити це може тільки чиста, здорова, незаплямлена жадобою зиску молодь, молоде покоління, що вже проливало свою кров і готове в дальшому проливати в обороні вселюдських ідеалів, як воїни Христа.

Підготова до сповнення того завдання вимагає багато праці і труду. Вона вимагає насампе-

ред боротьби з самим собою, з власним янголом і сатаною, бо тільки знайшовши внутрішню рівновагу, можна виступати до бою. Насамперед треба зрозуміти, і це лежить в найлегшій спроможності саме української молоді, незатроєної ще гріхом пожадання і захланности, де лежать основні вартості, що їх посідати мусить сучасна людина, якщо вона хоче залишитись побідником, і які дороги ведуть до їх осягнення і здобуття.

Наше розуміння тих позицій може бути багатьом незрозуміле. І ми свідомі того, що в сучасний момент багато буде вбачати в тому «державну» єресь, брак вдячности і льояльности до народу, а ще скорше до уряду, що причинився до побіди одного етапу і багатьом нам дав можність фізично себе зберегти. Ми не поменшуємо заслуг, там де вони є, і не хочемо висказувати невдячности тоді, коли вона об'єктивно існує, бо існувати мусить, але ми не хочемо купувати волі фізичної своїм духовим поневоленням, іншими словами ніяка ціна (навіть нашого фізичного рятунку) не може і не сміє заглушити свобідного голосу нашого сумління. Ми не хочемо ходити незрячими по тій землі, втішаючись гедонізмами сьогодні, але забуваючи про трагічне завтра. І ми не хочемо втішатися тільки особистим щастям в той же самий час, як мільйони його втратили, а мільйони його ніколи не посіли. Бо так довго, як довго існуватимуть оті мільйони нещасливих рабів, з закнебльованими устами і з стисненим в жмені серцем, так довго людство і буде стояти у ваганні, і двоїтися, і не знати кудою йти.

Може ця проблема ще так гостро не існує перед генерацією, що сьогодні у силі віку, держить у руках керму світового судна, мріючи про можливість зберегти «мир» для решток своїх днів, які вже почислені, але і це ще питання, чи такою ціною куплений мир, заспокоюватиме на завжди сумління і справжній спокій душ. Та вона існує безсумнівно перед молодим поколінням, що у спадку від батьків одержало перспективу катаклізму і будучність повну можливостей провалу.

Якою ж дорогою їй йти, щоби не зайти над бріг пропасти?

Це поворот до твердих засад. Не особистих, не клясових, не групових, не станових, не обмежено-національних, але загально-людських, універсальних і вічних. Не може бути принципу самоозначення народів практично виправданого і реалізованого тільки до вузького круга. Він мусить бути універсальний. Кожний нарід має право на життя, самовизначення і суверенність. Так як всі люди родяться рівними, так і всі народи є створені на те, щоби у рівній мірі бути вільними. Немає народів, що призначені бути невільниками, крім тих, що їх людська ненависть, жадоба панування і захланність робить невільними. Не може бути визнання свободи індивідуальности, творчости, розвою тільки певних кругів, станів, племен, рас. Вона мусить бути універсальна. Не може бути виправданим той сам злочин в одному випадку, за який судять і вішають в другому. Перекладаючи це на мову конкретних фактів — шлях до визволу з трагічного тупика історії веде через звільнення людства від забріханости, фальшу і нестійности, заперечення основних засад правди, справедливости і трівких, а не діялектичних, норм моралі і етики.

Етика не сміє бути дальше функцією політики. Не сміється віддавати на поталу вічні засади свободи народів, виправдуючи це моментом часової, особистої користи. Великі ідеї, величні гасла, високі засади етики і моралі є вічними і вони займають найвищі позиції в гієрархії вартостей людини. Їм належить служба політики і політиків, а не навпаки.

Сповняючи і реалізуючи оті настанови в практичному свому житті, українська молодь в Америці служить також тим і своїй новій батьківщині. Вона їй служить в більш тривалий і певний спосіб, ніж ті політики, що, ніби в ім'я безпеки своєї країни і добра їх мешканців, завели свій нарід над беріг пропасти, звідки його вивести зможе тільки сильна і геройська, але рівночасно невмолима постава судді і карателя супроти всіх ворогів, що загрожують йому. Тих ворогів багато за другою стороною барикади, змонтованих сатанічним пляном політбюра, але їх і не бракує в нутрі власного табору. І супроти них постава здорового покоління мусить бути безкомпромісова, навіть коли б були познаки, що причиною заломання не все є запроданість за чужі серебенки. Сумління вимагає, щоби генеральну сповідь перейшли всі, і ті, що свідомо покланялися золотому тельцю, і ті, що несвідомо двоїлися, і вагалися і марили, не знаючи, чи голос товариша, чи голос пана, є голосом правди.

Некролог памяти Миколи Машталіра

Надійшла сумна вістка про несподівану смерть заслуженого члена української громади в Детроїті, пана Миколи Машталіра. Покійний був зразковим громадянином старшої генерації українського походження в Америці. Його праця і відданість українським справам на терені Злучених Держав лишила по собі глибокий слід. Наслідки чесної діяльности для добра українських справ, як і Америки, знайшли для нього глибоку пошану не тільки в детроїтській громаді, але і по всіх закутках української спільноти. Його життя дає приклад іншім до наслідування.

Народився Микола Машталір 22 травня 1895 року в селі Гайворонка, підгаєцького повіту в Галичині. Приїхав до Америки молодим хлопцем і як дійсний патріот свого поневоленого народу з перших же днів став активним членом української громади. Не було найменшої ланки суспільного життя, щоб воно його не інтересувало і щоби він не вклав своїх здібностей і сил до

успішного завершення пекучих потреб своєї громади і чуйно відносився до визвольних змагань свого народу. Включившися в українсько-американське життя своєї громади, покійний був активним членом багатьох товариств. Він завжди був там, де треба було чесної і сталої праці. Його великі заслуги лежать в розвитку місцевого відділу Українського Народного Союзу в Гемтремку біля Детроїту. Його активна участь в хорах «Думка» і «Ім. Котляревського», як і в аматорських театральних товариствах причинилася до поширення української пісні і культури серед свого і американського суспільства. Він не жалів свого часу, сил і здоровля для кожної творчої і конструктивної праці. Він ніколи не приймав участи в руйнуванні українських суспільних інституцій, а навпаки лише прикладав своїх сил до їх розбудови.

Найбільше праці покійний прикладав для розбудови громадсько-політичного життя. Він належав до Українського Демократичного Клюбу гортуючи свідомі елементи українського суспільства в американськім середовищі. Але його найбільша заслуга полягає в сталій, чесній і непохитній праці для визволення України. Він стає членом основником відділу ч. 4 ОДВУ в Гемтремку, і з 1929 року по день смерти, покійний був чесним і лояльним членом ОДВУ і тим визвольним засадам, які тепер захоплюють серця і думки не лише української спільноти, але і американського суспільства, як і всіх вільних народів світа. Він кількакратно займав керівні пости в своїм відділі, часто бував делегатом на з'їздах ОДВУ, і був кілька разів членом Центральної Управи Організації Державного Відродження України. В найтяжчі часи цієї організації, покійний не покинув її, як це мало місце з іншими. Навпаки, він ще щиріше працював для її добра і розвитку.

Покійний належить до тих непохитних стовпів розумового і вірного членства українського суспільства, що як твердий мур, стоїть на засадах державного визволення України працею і корисними ділами, щоби день визволення прискорити. Українська спільнота має таких людей в кожній громаді і вони є опорою для дальшої праці, яку провадив так щиро, так чесно і лояльно глибоко люблений і загально шанований покійний Микола Машталір.

Його смерть 27-го червня принесла велику втрату, але нехай вона додасть ще більших сил всім тим, що його знали і шанували на шляху тих ідеалів за які покійний живучи боровся. Його память буде довго по між нами жити, і нехай пером йому буде американська земля, яку він любив як рідну.

За Центральну Управу ОДВУ,
Ол. Неприцький-Грановський.

Центральна Управа Організації Державного Відродження України в Америці

ВІДОЗВА

до членів і прихильників організації Державного Відродження України та до всього українського громадянства в Злучених Державах Північної Америки

«Ми станемо плечима до плечей і світ відчинемо як двері . . .»
Ю. Яновський («Чотири Шаблі»)

Переживаємо тривожні часи в непевності за майбутнє наше і нашого поневоленого народу. Живемо в осередку своїх буденних турбот і часто призабуваємо про наші спільні завдання й ідеали — забуваємо, що ми громадяни Америки й частинка українського народу, забуваємо врешті, що цей же український народ провадить від десятиліть нерівний змаг з жорстоким окупантом, засвідчуючи цим свою любов і привязання до найвищих людських ідеалів, що ними є свобода і гідність людині та народам.

В краю, що його ми покинули, або з якого походимо ми чи наші батьки, лютує жорстокий ворог. Там бо проливається рідна нам кров, палають хати наших найближчіх, а лютий ворог гонить у Сибір сотки тисяч українців — Ваших братів і сестер. Останніми зусиллями боронить наш народ свої духові й матеріяльні надбання, свою гідність та своє історичне право на самостійну і ні від кого незалежну державність. У героїчній, нерівній боротьбі, в рядах Української Повстанчої Армії падуть живі люди, ті, що не вагаються зложити на жертівнику нації своє життя і здоровя.

Сьогодні вже ніхто не буде переконувати нас, що боротьба українського народу з московським большевизмом є відірвана від життя й історичних потреб сучасности, бо, як в минулому, так і сьогодні український народ стоїть і стоятиме далі в авангарді протикомуністичного фронту. А всі ми є свідками того великого процесу — творення протикомуністичного фронту. Всі ми бачимо, як вільні народи світа, усвідомлюючи собі небезпеку з боку большевицької Москви, об'єднуються довкола Америки для чинного спротиву. І хоч цей фронт ще сьогодні не зовсім удосконалений, хоч рішуча постава вільних народів світа

є викликана більше свідомістю самозбереження, як сентиментами до поневолених народів, — всеж таки Україна та український народ в боротьбі з своїм відвічним ворогом — не самі.

Організація Державного Відродження України повстала в Америці в час коли Україна дрожала в путах чотирьох окупантів і тому першим її завданням було активна допомога визвольній боротьбі в краю. Це і спричинилося було до зміцненнв визвольного фронту українського народу в краю під час найгірших знущань окупантів та рівночасно було найкращим поштовхом до посиленої розбудови ОДВУ, що в кількох роках після заснування осягла найвищого в історії американських українців щабля розквіту і слави. Заслуга в цьому як Центральних Управ, так і тих тисяч передового і рядового членства, що працювали на місцях.

Від початку свого існування ОДВУ, хоч і стала твердо на засадах націоналістичної ідеології й практики, не дала себе звести до партії чи партійних формулок. Вважаючи організований український націоналістичний рух тим здоровим рушійним чинником, що всупереч великих втрат і невимовно важких обставин дії, виправдав своє існування, ОДВУ ніколи не відмовляла йому помочі та далі піддержуватиме його чинну боротьбу на рідних землях.

Виходячи з засад соборности та непартійности ОДВУ піддержує та піддержуватиме кожний здоровий почин в політичному чи громадському житті української еміґрації, та завжди поборюватиме хворобливе партійництво, поділ на віроісповідні чи реґіональні групи і подібні нездорові явища серед українського суспільства. Настав бо час, коли ми повинні присвятити далеко більше зрозуміння й уваги питанням соборности й консолідації наших сил і то на ділі, не тільки на словах, як це практикувалося досі. Без поважного трактування цих питань ми не зможемо приступити до остаточного і кінцевого етапу підготовки, до здобуття державности й суверенности нашому народові, за що змагаємось. На протязі своєї праці ОДВУ доказала, що вона має найкраще зрозуміння до повищих проблем.

Від часу свого оснування наша Організація була примушена нераз зводити боротьбу з непригожими конюктурами чи принагідними збаламученими ворогами української справи. У висліді Організація втратила багатоо цінних людей і захитались позиції. Але здорове підложжя ОДВУ, старанно переорений ґрунт в минулому, а зокрема ряд старих непохитних діячів Організації разом з вихованими в революційному дусі молодими кадрами не дали змоги ворогам радуватись упадком ОДВУ.

Ми були могутні, бо безстрашно йшли до мети, — ми падали, та знову піднімалися, щоб далі йти до тієї ж мети. В наших лавах поборов здоровий патріотичний інстинкт над неоправданим інстинктом самозбереження і спокійного життя. Нашими турботами є турботи українського й американського народів, які змагають до найвищих ідеалів християнської етики й моралі — до свободи й гідности людині й народам.

Перед ОДВУ стоять широкі завдання і неменше широкі можливості. Памятаймо всі, що до нас звернені очі чимало тисяч наших братів і сестер з діпівських таборів в Европі. Ще більше звернена до нас воююча і зболіла Україна та цілий наш поневолений народ з надією про остаточне визволення. Кожний невикористаний день і година в сучасну пору — це непростима втрата. Тому не тратьте дорогого часу. — Ідіть разом з нами, прямим, ясним шляхом, аж до здійснення нашої мети.

Не відвертайтеся від праці — бо кожна хвилина цінна. Ми підемо разом в праці і змаганнях. Не кличемо Вас для користи і слави, а до праці для спільної мети. У вірі в перемогу будемо йти разом, дорогою одною.

Висилайте делегатів на наш З'їзд, що відбудеться в Нью Йорку в днях 2, 3 і 4 вересня ц. р. Улаштовуйте передз'їздові сходини й наради та зголошуйте своїх делегатів на адресу: Central Executive Committee of ODWU 10944 S. Wentworth Ave .. Chicago 28, Illinois.

Центральна Управа ОДВУ в Америці.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД

«Самостійної України» зложили:

Шікаго:

Стефан Куропась	$ 100.00
Володимир Шемердяк	$ 25.00
Богдан Тимцюрак	$ 20.00
Інж. Юрій Артюшенко	$ 10.00
Стефан Маланчук	$ 10.00
Ілля Павліш	$ 10.00
Василь Нагірняк	$ 10.00
Сергій Сущик	$ 5.00
Др. Петро Стерчо	$ 5.00
Др. Юліян Вассіян	$ 2.00

Ст. Пол, Міннесота:

Проф. А. А. Грановський, замість квітів на могилу М. Машталіра на пресовий фонд «Сам. України» $ 5.00

З нагоди охрещення новонародженної Іринки донечки шановиїх новоприбулих громадян Стефана і Анни Михайльонка на заклик Пилипа Шайди присутні зложили:

Стефан Михайльонка	$ 1.00
Пилип Шайда	$ 1.00
Яків Гринів	$ 1.00
Михайло Крищишин	$ 1.00
Любомир Маковецький	$ 0.50
Юлія Гринів	$ 0.50
Мирослава Коцюба	$ 0.50
Евгенія Коцюба	$ 1.00
Пані Кима	$ 1.50
Леонард Фішбек	$ 0.25
Марія Кузьма	$ 0.25
Анна Мальчук	$ 1.00
Стефан Коцюба	$ 2.00
Іван Шайда	$ 1.00

Підчас пхриняття з нагоди уродин панни Мирослави Коцюбівни на заклик Івана Чорного присутні зложили:

Михайло Крищишин	$ 1.00
Іван Чорний	$ 1.00
Пилип Шайда	$ 1.00
Петро Байбак	$ 2.00
Любомир Маковецький	$ 1.00
Др. М. Гайдак з дружиною	$ 2.00
Іван Шайда	$ 1.00
Степан Коцюба з дружиною	2.00
Мирослава Коцюба	$ 1.00

Редакція і адміністрація складає всім жертводавцям на пресовий фонд «СУ» щире спасибі.

Кадри наших днів

ХТО МАЄ ВУХА — ХАЙ СЛУХАЄ, ХТО МАЄ ОЧІ — ХАЙ ДИВИТЬСЯ!

Генрі Воллес творець і провідник т. зв. поступової американської партії недавно зложив заяву, що він виступає з тої партії, бо він переконався, що вона не служить інтересам його батьківщини — ЗДА, але постороннім інтересам, що він не буде боронити аґресії і нападу, що він не буде йти проти позицій і поглядів народів, об'єднаних в ОН, і що він в ситуації, коли його батьківщина знаходиться в небезпеці нападу, як вірний її син, вважає своїм обов'язком її чинно боронити.

Заяву Воллеса варто пригадати і поставити як приклад для державницького і справді патріотичного способу думання багатьом нашим політичним провідникам. В моменті, коли Воллес зрозумів про що йде ставка, які мотиви і цілі скриваються за політикою Кремля, він не завагався признатися до своx похибок і мужно та відважно повернути на правильний шлях. Шлях — одиноко гідний справжнього політика, а не аґента і лакея Москви.

І ми та наша визвольна справа знаходимося, разом з цілим миролюбним світом, в тій самий ситуації, коли вирішуватиметься наша доля на цілі століття. Справді нам не загрожує фізична вже аґресія, бо як то кажуть, голого не обідреш, але нам загрожують наслідки довголітного, послідовного і жорстокого діяння доконаної аґресії, та можливості загрози тої ж самої аґресії з бку інших носіїв російського імперіялізму. Від того, яка буде наша моральна постава, на скільки ми ставитимемо наші національні і державні інтереси вище від своєї приватної чи партійної амбіції і користи, залежати буде і успіх нашої визвольної боротьби, а з ним доля нас і наших дітей.

Бо тільки державницька і високо патріотична постава у відповідний момент може дати нам шансу перемоги. Ніякі партійні, групові, світоглядові, станові, віроісповідні чи конфесіональні принципи, але принцип держави і народу, повинен визначувати напрямні нашого діяння. Звідси практичний висновок: провірмо наші позиції, перейдім в думках всі наші поступки і розважмо їх під кутом ужиточности для національного і державного визволення; здобудьмося на підпорядкування своїх особистих і партійних амбіцій вищій нашій спільній справі; зрезиґнуймо з надмірної, дуже часто неоправданої, амбіції; примирімся з нашими братами, що так само як і ми бажають визволення своєї батьківщини, (тільки, що дещо відмінні мають погляди на дороги, які ведуть до того); викаж їм добру волю «спільно обух сталить» і спільно творити нашу будучність. Не під партійним, не під становим, не під доґматично-світоглядовим чи релігійним прапором, але під прапором одної, соборної України, власности всіх станів, всіх партій, всіх віровизнань і всіх провінцій.

В конкретному примір Воллеса повинен послужити всім тим, що зараз завинили в повстанні кризи УНРади. Даремні змагання надати УНРаді обличчя соціялістичне, демократичне, націоналістичне, революційне і т. д. Такі намагання є запереченням в основному принципу соборности і державности. Держава не складається з одної партії (бо там навіть, де одна партія рядить, існують її противники, що теж є громадянами і в багатьох відношеннях роблять для держави і народу більше ніж часами її урядуючий прем'єр), ані з одного стану, ані з визнавців одної релігії. Тимто і її репрезентативний політичний орган не сміє мати одно, точно означенне обличча. Він повинен відзеркалювати повноту суспільно-політичної зріжничкованости цілого народу і його суспільности. А тому і всякі намагання монополізувати, звідки вони не походили б, є шкідливі і злі.

Ми є свідками як з різних сторін йдуть намагання монополізувати УНРаду, як намагання ці доводять до затяжної кризи внутрі УНРади, а на зовні відбиваються неповажним відгомоном так в Краю, як і перед закордонними чинниками. Так впертість соціялістів, що за всяку ціну намагаються вдержати примат і провід, дарма що не мають до того ані сил, ані леґітимних підстав, як і намагання бандерівців здобути і захопити УНРаду під свої впливи — не є свідоцтвом високої політичної і державницької моралі. Їх з повним правом можна відослати на науку до Воллеса.

Бо в той час, коли наша справа, всі ми і наші діти знаходяться на так важному історичному звороті, коли над світом зависають громи і блискавиці недалекої хуртовини, коли на обрії зарисовується бій і до нього треба мобілізувати всі наші фізичні, духові і політичні сили, в той час спорити про те, за що спорять теперішні політичні представники на еміґрації — це значить виставляти собі не високе свідоцтво патріотизму і державницького розуміння своїх обов'язків. Наші завваги відносяться до всіх політичних груп, що є чито активними чи пасивними учасниками кризи УНРади. Вину за стан понесять в рівній мірі ті, що «мають», як і «ті», що не мають влади.

Завдання моменту, безсумнівно, є мати одно політичне наше представництво, а воно не може бути створене ніякими іншими дорогами, як тільки розумним і добросовісним порозумінням всіх наших політичних партій. Не дискусія про те, яка партія краща, але дискусія про те, яка партія не хоче спільними силами, рамя об рамя, ставати до формування політичного проводу. Час диктатури, тоталізму і деспотії минає. Його вже не дається воскресити, так як не дається завернути минулих днів. Ніякі комбінації на виключність, єдиноправильність, навіть попирані такими аргументами як краща видайність, організованість, оперативність праці і т. д. не потрафлять затемнити ясного погляду на справи і не зможуть видерти народові того, за що він бореться від сто-

літь — його суверенности. А тої суверенности нарід буде боронити у всіх часах і обставинах, без огляду на це, чи їй загрожує ворог з зовні чи знутра.

Найбільша бо цінність, яку посідає нарід і кожна людина з окрема, — це свобода. В обороні тої цінности ведуться війни і вона протягом цілої історії залишилась незнищеною. Вона залишиться незнищеною і надалі. Махінації політиканів її не погублять, вони можуть лише скомпромітувати їх самих, а ще і опізнити хвилину визволу. Але в остаточному вона вийде все побідниом. Пора, щоби це зрозуміли ті, що торгуютьюся за скількість місць в Виконному Органі, не дбаючи про те, що вони зроблять і доконають, посідаючи ці місця.

Воллес зрозумів сенс історичного процесу і понад особисту амбіцію і добро поставив добро нації. Хоча це його коштувало признання своїх похибок і осудження його дотеперішнього неправильного шляху. Коли діждемось, що і в нас наші воллеси (а є їх багато) прийдуть до переконання, що треба визнати свої похибки і завернути на правильний шлях служби народові і його визвольній боротьбі, а не особистій амбіції, партійному запамороченню і честилюбству?

ХТО СИЛЬНІШИЙ?

Війна в Кореї знов зактуалізувала питання, хто сильніший — большевицька Москва, чи демократичний Захід. На Заході це питання розглядають на разі під кутом зору військового і господарського потенціялу, залишаючи поза увагою політичні і духові моменти. Коли йдеться саме про ті два останні моменти, то треба з прикрістю ствердити, що під тим оглядом Москва сильніша від Заходу. Вона сильніша тим, що має свою виразну політичну концепцію і знає, чого хоче. Захід, а зокрема головний представник Заходу — ЗДА, або взагалі не мають виразної політичної концепції, або мають її фальшивою. В цьому саме і є слабість Заходу і ЗДА.

Події від 1945 р. до останнього часу повинні були навчити американських державних діячів, що таке СССР і яку політику треба по відношенні до нього вести. Треба було щойно вибуху корейської війни, щоб ЗДА належно оцінили загрозу небезпеки. Але чи мають ЗДА взагалі концепцію, як цю загрозу зліквідувати на стало, як себе і світ оборонити перед подібною аґресією, жертвою якої саме впала Корея? Нам доводиться в те сумніватися. Вся дотеперішня концепція Заходу зводиться до збереження дотеперішнього «статус кво», дарма, що він криє в собі так актуальне поневолення цілого ряду раніше суверених народів і держав, як і потенціяльну небезпеку таке саме поневолення накинути іншим народам і державам, якщо вони будуть достаточно слабі, щоби себе не могти силою оборонити. При тому це «статус кво» доволі невиразне, бо, напр., до лютого 1948 р. кордони американського «статус кво» були на східніх границях Чехословаччини, а сьогодні вони пересунені на східні кордони Німеччини.

Декляративні заяви президента Трумена про те, що «ЗДА допомагатимуть усім свободолюбним народам в боротьбі за їхню свободу», чи міністра Ейчісона про підтримку «правдивого націоналізму» знов таки є подумані до рямок задержання «статус кво», бо подумані тільки для оборони загрожених, а не вже покорених большевизмом народів. Правдивим націоналізмом, виходить з них, можуть бути змагання до свободи французів, німців чи англійців, і їм належить допомога ЗДА, але ним ще не визнані геройські змагання українського і інших народів, що проти большевицького імперіялізму борються без перерви. Минув лише короткий час після советизації «демократичних» советських сателітних держав, а вже західня політична думка засвоїла і привикла до тези, що, мовляв, їхня справа — це чисто домашня справа самого СССР, до якої кожен «правдивий демократ» не повинен вмішуватися. А вже тим більше ніякий «правдивий західний» демократ не поважиться навіть подумати про те, що в самих таки межах СССР є великі народи, які також люблять свободу і борються за неї і від допомоги у їхньому визволенні залежить у найбільшій мірі питання ліквідації московсько-большевицької небезпеки.

І тому замість ставити далекойдучу політичну концепцію і бити по життєвих пунктах самого СССР, Захід і ЗДА примушений, завдяки своїй безконцепційності, тільки відбивати удари і бути мишею, якою московський кіт грається як йому подобається, чекаючи лише відповідного моменту, коли зможе її з'їсти.

А тим часом «добрий дядько Джо», що «не хоче війни» діє за докладно визначеним пляном руху своїх політичних і мілітарних посувів, останньою станцією яких, згідно з цим пляном, має бути опанування цілого світу. Дижурний руху в Кремлі, Сталін стежить лише за часом, коли йому можна буде пустити той чи інший поїзд, де і коли, та на який час його затримати, щоб згодом пустити його в дальший етап до станції «СССР світу».

Іден, колишній британський міністр закордонних справ, оповів недавно в парляменті таку розмову зі Сталіном у грудні 1941 р., коли німецькі війська підходили до Москви. У розмові про Гітлера Сталін сказав: «Ми не повинні легковажити Гітлера. Він є дуже здібна людина, але він зробив одну помилку. Він не знав, коли зупинитися». При цих словах Іден усміхнувся. Спостерігши цю усмішку Ідена, Сталін сказав: «Я знаю, чому ви смієтесь. Ви думаєте, що коли ми непеможем, я не знатиму, коли зупинитися. Ви помиляєтесь. Я знатиму».

Це завваження Сталіна є дуже характеристичне для всієї політики Кремля. Події в Китаї чи Кореї не повинні були б бути несподіванкою для західніх політиків, коли б вони вивчали докладно пляни руху кремлівських політичних потягів. Ще в 1921 р. Сталін писав в «Правді»: Якщо Европу й Америку можна назвати фронтом, ареною основних боїв між соціялізмом (большевизмом — Ред.) і імперіялізмом (західніми демократіями — Ред.), то неповноправні нації і коло-

нії є іхньою сировиною, топливом, харчами, велетенським запасом людського матеріялу треба визнати за запілля, резерв капіталізму. Щоб виграти війну, треба не тільки перемогти на фронті, але й революціонізувати запілля противника, його резерви. Тому перемогу світової пролетарської революції (читай: московсько-большевицького імперіялізму — Ред.) можна вважати забезпеченою лише тоді, коли пролетаріят зуміє поєднати свою власну революційну боротьбу з визвольним рухом працюючих мас неповноправних націй і колоній». А в своїй доповіді на XII-му з'їзді Російської Комуністичної Партії (большевиків) у 1923 р. він заявив: «Одне з двох: або ми розворушимо і зреволюціонізуємо глибоке запілля імперіялізму — східні колоніяльні і півколоніяльні крани і цим прискоримо упадок імперіялізму, або ми не зуміємо цього виконати і цим зміцнимо імперіялізм і ослабимо силу нашого руху».

Сказано ясно і виразно. Біда тільки в тому, що сказано давно, а Захід воліє прислухатися до голосів кремлівських сирен з доби останньої війни, коли чобіт Гітлера стояв на горлі Москви і коли треба було співати про дружбу, співпрацю, можливість мирного співжиття «соціялізму» (читай: большевизму) з капіталізмом, бо смерть заглядала в очі. Однак, коли Захід вірив тим словам і приймав їх за чисту монету, Сталін чекав лише на відповідну нагоду, щоб реалізувати свої пляни на відповідну нагоду, щоб реалізувати свої мудрість — вміти в час зупинитися і вміти в час вирушити вперед. І сьогодні ми є свідками реалізації цих плянів.

Прикро є стверджувати, що усі потягнення Сталіна застають його раніших союзників неприготованими і треба бути свідками їх наївного здивування, що союзник їх не дописує. Але треба боятися, що ця наївність колись дорого буде коштувати їх власників.

ХТО ДІЙСНО ВИНЕН?

Відомий публіцист Зенон Пеленський (бандерівцем став щойно на еміґрації, а під час німецької окупації України помагав німцям продукувати цукор на Україні і експортувати його в Німеччину) подає в паризькій газеті «Українець—Час» (Ч. 27/193) свої коментарі до питання, «чому визволення України суперечить закордонній політиці ЗДА?».

Аналізуючи офіційне ствердження керівника «Голосу Америки» п. Фой Д. Коґлера про те, що «Голос Америки» не може проповідувати визволення України, бо це суперечить політиці ЗДА», З. Пеленський так і не дає прямої відповіді на питання, чому саме це суперечить. Він воліє натомість писати про те, що вину за таку політику ЗДА поносять всі політичні українські партії з виїмком бандерівців і гетьманців. І так, винні в тому українські соціялісти, бо переговорювали з російськими еміґрантами, винен І. Багряний з УРДП, бо помагав В. Кравченко збирати докази на злочинство московських большевиків; винен Арнольд Марґолін, б. посол УНР, бо колись там він сказав, що укранці хочуть жити з москалями в добрих відносинах; винна УНРада, бо не осудила тих її членів, що собі побалакали з москалями; винен навіть Український Конґресовий Комітет, бо теж колись ухвалив, що треба шукати компромісу з москалями (очевидно не увесь УКК, а тільки деякі його провідники і діячі, борони Боже, не бандерівці). Словом винні всі, тільки не бандерівці і гетьманці.

А ми думаємо, що таки винні в тому найбільше бандерівці. Бо як що повірити в тезу З. Пеленського, що закордонну політику ЗДА формують думки і опінії принагідно висловлювані деякими українськими партіями чи їх провідниками, і то, за опінією З. Пеленського ет консортес, партіями і провідниками «збанкрутованими», «відсталими», «протинародніми», «опортуністичними», «відмираючими» і т. д., то неясним стає нам питання, чому ж то на політику можуть мати неґативний вплив всі оті «збанкрутовані» українські чинники, і не можуть добитися і досягти доброго впливу одинокі бандерівці та їхні поплентачі — гетьманці. Щось тут не так виходить з логікою.

Тенденційність і демагогічність твердження З. Пеленського тим більша, що між приклонниками союзу і зговорення і компромісу з москалями зовсім чомусь то він не згадує гетьманців, які в дійсності не на словах і в заявах, але в дійсності проводили федерацію і компроміс з Москвою і то не з безсильними еміґрантами, але зі сильним ще тоді урядом Росії.

Ясна справа, що наївним є вірити і твердити, що закордннну політику ЗДА формують думки українських політиків та ще й до того таких, як ті, що їх згадує З. Пеленський. Не можемо ж ми собі думати хіба про американців так наївно, як собі це уявляє З. Пеленський. Кожного розсудливого політика більше переконують діла, чини, постава, чим слова чи установ з ділами партії, до якої належить З. Пеленський, то відразу знайдемо і відповідь, в чому криється секрет (потверджений самим З. Пеленським), що американці більше слухають порад Багряного, Марґоліна, Феденка, Ветухова чи Добрянського, чим З. Пеленського чи його хлібодавця С. Бандери. Здорово ж бо думаючому чоловікові зрозуміле, що чини бандерівців, їхня демагогія, саморекляа, гумбук, нетолеранція, насилья, тоталітарні прийоми і принципи, змагання до монополізації, нехтування чужою думкою і волею, получені з актами терору на своїх власних братів, брак засад чесної гри, співдії, змагу чи конкуренції — виснювання історичних процесів, брак моральних основ, брак засад чесної гри, співдії, змагу чи коїкуренції — все те, ясна річ, не може відкривати довіря їм у американських чинників і їхня опінія залишиться неважною. Бо щоби здобути собі опінію, треба крім самохвальби дати і реальні еквіваленти, на слово не повірять. І в тому трагедія бандерівського руху. Можуть кадри жертвувати в десятеро більше, ніж вони жертвують, — а мусимо признати, що низові кадри заслуговують у тому відношенні на повне визнання, — можуть вони вірити і заступати сто разів святу і правдиву засаду, але коли провід не змінить своєї тактики, коли він не покине практикованих ним метод, коли він не поверне до придержування засад чесної гри, коли він не зречеться мрій про диктатуру і монополію, — ніхто йому не повірить. В тому саме, пане З. Пеленський, секрет, чому Феденко і Багряний, заступаючи фальшиві позиції, мають вплив, а Ви, заступаючі добрі, його не маєте і ніколи мати не будете. Є певна порода людей, щодо яких завжди і всюди треба бути осторожним, бо їх хребет гнеться навіть без вітру, а їх язик викидає слова без логіки і сенсу. Така порода людей ніколи ніякого впливу мати не буде і ми радіємо, що вона його на разі не має.

Що ж до американської політики і її інтересів, то справа така вже зовсім не безнадійна. Коли американці признають право на суверенність Філіпінам, Корейцям, Маляйцям, Ветнамцям, Бурманцям і іншим щойно навчившимся ходити в штанах народам, то немає найменшого сумніву, що вони не поставляться ворожо, неґативно чи байдуже і до наших прав на свободу і право. Але, чи вони це зроблять скорше чи пізніше докаже, що вміє ходити в штанах. На разі вона доказує, що завчила добре большевицьку діялектику, вміює носити краватку, але користає з моралі примітивних готтентоттів.

В звязку з інсинуаціями З. Пеленського постає ще одно питання: чого ж то так він турбується закордонною політикою ЗДА, вважаючи і підкреслюючи все і всюди, що він сам і його партія дадуть собі раду з визволенням України без ніякої допомоги, спираючись тільки на 75 відсотків мас і на свої корпуси поліції та оцінюючи числення на допомогу з зовні і на добру коньюнктуру як опортунізм і реакційність? Чи тільки тому, щоби мати нагоду полаятись з своїми партійними противниками?

Як що так, то що це має спільного з національною революцією?

З ножицями по пресі

Критикуючи теперішні політичні партії та її вождів, Улас Самчук в статті «Бібілія чи золоте теля?» (**«Наш клич»**, ч. 20 (764) висказує таку великодушну сентенцію:

«Кожним партіям і кожним вождям (не всі партії мають вождів, деякі з них мають, напр., президентів, а ще інші навіть ЦК — прим. ред.) до їх назви необхідно долучити, як обов'язкову конечїість, велику напружену, творчу силу їх духа. А це можливе лише тоді, коли вони вміють належно користуватись своїм людським словом, бо якраз воно єдине і виключне джерело всякої мудрости на землі».

Якщо повірити в теорію Уласа Самчука, то виходило б, що те все, що понаписували в запалі партійної полеміки (а все те є людське слово) чи в захваті самореклями різні партії і групи з їхніми вождями, провідниками, головами і президентами — є єдиним і виключним джерелом всякої мудрости на землі. А тимчасом, на жаль, чи на щастя, так зовсім не є. Ми вже з перспективи кількох років провірки могли ствердити, що всім тим головокружним мріям про велику літературу, про велику революцію, про закидання шапками, про необов'язковість дивитися на інших, про непереможну силу свого власного «хочу», і **т. д.** далеко ще до того, щоби бути єдиним і виключним джерелом всякої мудрости. На разі вони не то всякою, але ніякою мудрістю не є (хіба в уяві самозакоханих мегаломанів).

Не слова, думаємо ми, бо «слова — полова» — як писав І. Франко до свого друга М. Вороного — «але вогонь в одежі слова ... — правдива іскра Прометея».

Ясно, що не золоте теля, але оцей вогонь сворить історію. Але поради і науки в тому напрямі найменше є покликаний давати У. Самчук. Треба наперед самому в житті так поступати, щоби мати право іншим тому вчити, а ще до того кожні партії і кожних вождів. Є ж партії і їх вожді, що їм до них ніяким Самчукам не рівнятись і порад про вищість біблії над золотим телям вони слухати не потребують. Не зашкодило б, щоб самі самчуки часто прочитували свої власні статті і провірювали, чи вони так в практиці поступають, а тоді наші репліки були б непотрібні.

*

«Канадійський Фармер», ч. 28 з дня 12 липня ц. р., подає таку нотатку:

«Виконний Орган Української Національної Ради потерів додатковий удар після виступу з його складу Союзу Гетьманців Державників, що виступила з нього також група приналежна до ОУН Мельника.

Ця політична група виступила з тої самої причини, що і група гетьманців, іменно, що провід Виконного Органу в особі проф. І. Мазепи не відповідав завданням цього Органу. Склад Національної Ради остається однак, такий самий, як був, без жадних змін».

Редактор «Канадійського Фармера» певно мав гарний і приємний сон, що група гетьманців державників колись належала до УНРади чи навіть до її ВО, бо нам видається, що в дійсності такого стану, на жаль, ніколи не було. А коли це не був приємний сон редактора газети, то пощо баламутити публічну опінію неправдою, коли в дійсності група гетьманців не тільки ніколи до УНРади не належала, але її принципово і здецидовано на кожному кроці поборювала.

*

Навіть політичні союзники гетьманців, бандерівці, є згіршені тоном і маньєрою редакторів «Українського Робітника» (**«Українець — Час»**, ч. 25 (191) з дня 18 червня ц. р.) якийсь Р. О., цитуючи деякі уривки зі згаданої газети, пише:

«...З дальших енунціяцій видно, що новим провідникам гетьманського руху в Канаді йдеться не так про організаційну працю в глибину, як про фасаду. Засновано «нову гетьманську ґвардію», новий «орден», названо його «Січ». І це б не було нічого, коли б основники того «ордену» не забажали себе прирівняти до... хмельничан. ...Все це було б дуже гарно, але не треба забувати, що не те саме є Січ на Хортиці і Січ у Торонті; що іншим ділом займалася Січ, шо видала Богдана, а іншим Січ, що видала Босого і Стусса. ...Можна і треба пропагувати чесноти хмельничан, але не вільно прирівнювати до них мирних канадійських фармерів і редакторів «Українського Робітника». Бо ж виправа під Пилявці, у Синоп чи на Крим — це ж не те саме, що поїздка на пікнік до «Полтави» канадійської, де екскурсантів чекають високопартні промови і обильний буфет!» ...Все це, разом з голоснозвучними комунікатами про «Орден», який «вже діє і розвивається», з самореклямою, з прирівнянням себе до хмельничан і запорожців, з тріском і гамором американської бизнесової «поблисити», робить враження гамору порожньої бочки, а що в ній є — це лишається тайною «менаджерів»... Правдоподібно — нічого.

Разом з тим вражають ще два моменти в цій самореклямній кампанії: **намагання понизити інтеліґенцію і запобігання ласки «простого народу»,** від чого відгонює і демаґоґією і дуже знаним східнім зразком...»

Критика зовсім вірна і зауваги слушні. Замітна вона тому, що походить з уст політичних союзників бандерівців на внутрішньому фронті валення консолідації і закріплювання бандерівського гуляйпілля.

Можна було б лише радіти таким наглим зворотом бандерівців у зрозумінні правдивої вартости т. зв. гетьманського руху, як би... те все не було зумовлене страхом за привласненням собі гетьманцями заслуг в очолюванні і формуванні УПА, в чому підозріння своє недвозначно висловлює згаданий автор статті.

Чи не з тої то причини подибується у гетьанців вже натяки на їх охоту ввійти до Української Національної Ради, коли вона буде переформована по їхнім бажанням, чого абсолютно не можна було деслухатись від гетьманців ще рік тому?

Поволі починають себе два політичні спільники пізнавати і чим більше вони себе доосновно пізнають і чим скорше вони це зроблять, тим скорше належить сподіватися, що їхній союз закінчиться родинною авантурою. Бандерівцям до того багато не треба, а арґументів і оправдань вони до того знайдуть доволі.

*

«Сурма» — Ч. 20 (червень) 1950, офіційний орган ЗЧ ОУН (бандерівців), тепер, після чистки усіх уґаверівських і реакційних ухиловців? ідеологічно уоднороднених і «зміцнених», критикуючи політичну лінію теперішнього «Голосу Америки» українською мовою добалакується до такої діялектики:

«Тому політика (треба роуміти ЗДА) на лібералізацію і демократизацію внутрішніх відносин в СССР у випадку, колиб вона справді була одним з компонентів зовнішньої політики ЗДА..., насправді несе в собі в реальних відносинах зміцнення імперсько-реставраційних потенцій на зміну сучасному СССР.»

Якщо брати дослівно і логічно вище сказане, то треба сподіватися, що автор статті і партія, що йому за ті статті платить, вважають, що, — коли політика лібералізації і демократизації веде до зміцнення імперсько-реставраційних потенцій, — тільки політика диктатури, насильства, монополізації і тоталізації цьому зміцненню імперських потенцій перешкодить, а в слід за тим і допоможе українському народові визволитись. Гарні погляди.

Нічого потім дивного, що компетентні політичні чинники ЗДА, знаючи про такі погляди українських «визволителів», (що вважають демократизацію і лібералізацію відносин в СССР перешкодою для визволення України), відповідно і їх трактують, себто... іґнорують.

Думаємо, що політика ЗДА на лібералізацію і демократизацію СССР зовсім не буде перешкаджати народам, які будуть до того здібними, змагати до політичної національної самостійности. Передумовою до того буде власна сила, якої, одначе, бандерівці ніколи не створять дотеперішними своїми методами.

З хроніки нашого життя

НА РІДНИХ ЗЕМЛЯХ

В зв'язку з «незадовільним виконанням директив партії про плян догляду зерновими культурами і травами, обробітку просапних культур, недовиконанням в колхозах і багатьох районах найважливіших робіт та завдань поставлених перед ними партією і урядом, опізненням спушування цукрових буряків, мінімальним доглядом за культурами кукурудзи, чумизи, соняшника тощо» — міністерство сільського господарства УССР зарядило чистку в керівному апараті МСТ по всій Україні.

Як можна довідатися зі совєтської преси зараз у Львові є чотири театри: опери і балету, драматичний, музичної комедії та юного глядача. Репертуар тих театрів в більшості московський (напр.: М. Вірги — «Женитьба Белухина», «Пізная любов», «Змова приречених», чи В. Малакова і Д. Шнєвського — «Петербурзькі ночі»).

Президія Верховного Совєту УССР призначила Ґ. Мацкевича заступником голови Ради міністрів УССР.

В Київському державному музеї українського мистецтва створено дві виставки, що мають завданням порівняти мистецтво України XVII—XX ст. та мистецтво большевицької України. На виставках зібрано багато творів малярства, архітектури, скульптури і ґрафіки.

Указом Президії Верховної Ради УССР призначено Д. Д. Копицю головою Комітету в справах мистецтва УССР.

За час большевицької окупації большевики вспіли вже створити у Львівщині 939 колгоспів.

Зі західньо-українських та карпатської областей призначено 50 000 селян на депортацію в глибину центральної Азії. Перший ешелон з 1200 депортованих відправлено з Рівного на Волині.

В московській большевицькій пресі появилася критика якогось І. Нестьєва на нові музичні твори українських композиторів. Критикується композитора Гомоляка за його «Закарпатські ескізи» та «Сплав лісу», Б. Лятошинського за «Танцювальну тему», Миколу Колессу за «Першу симфонію», Майбороду на Гуцульську рапсодію» та С. Людкевича за «Рондо юнаків».

Військові трибунали в Києві та Одесі засудили від часу поновного введення кари смерти в СССР (від дня 12 січня ц. р.) до кінця березня ц. р. понад тисячу осіб на розстріл.

В Києві вийшов перший том «Колхозної виробничої енциклопедії» (464 стор.), що її видає Видавництво сільсько-господарської літератури.

На Литві відкрито у приватній збірці кілька досі невідомих малюнків Т. Шевченка, які передано до Музею Т. Шевченка в Києві.

Як подає гаета «Радянська Україна», «в культурному житті Львова помагає нам (себто українцям) великий російський нарід. Багато з наших 72 професорів-інструкторів, 15 професорів і 250 кандидатів приїхало до нас з Російської Республіки».

НА ЕМІҐРАЦІЇ

Український Конґресовий Комітет вислав телеграму президентові ЗДА Г. Труменові з заявою підтримки його політики в справі Кореї. У відповіді на цю телеграму президент Трумен велів відповісти свойому секретареві, що «приречення УКК підтримки для Президента є джерелом кріпости в усіх заходах, що потрібні для оборони свободолюбних народів повсюди».

В дні 30 червня ц. р. в Українському Національному Домі в Торонто відбувся З'їзд УНО і братніх організацій Східньої Канади. З'їзд УНО вислав резолюцію до уряду Канади, в якій доводить до відома, що т. зв. Канадійський Слов'янський Конґрес, що саме відбувся в днях 29 і 30 червня в Торонті, не має права говорити в імені всіх слов'ян, бо ініціяторами того з'їзду є люди, що є на услугах Москви, окупанта слов'янських країн.

Фракція ОУН полк. Мельника в УНРаді відкликала своїх представників в Виконному Органі УНРади (ген. М. Капустянського — ресорт військових справ, проф. Ю. Бойка — ресорт культів і освіти) на знак протесту, що ВО не перевів схваленої Президією УНРади реконструкції ВО. Аналогічну заяву зложили представники УНДС, які заповіли, що не скорше повернуть до ВО, аж ВО буде сформований на широкій консолідаційній і компромісовій базі, до якого складу ввійдуть представники всіх політичних груп.

За участю делегатів країн: Азербейджану, Білорусі, Болгарії, Грузії, Ідель-Уралу, Кавказії, Північного Кавказу, Латвії, Литви, Мадярщини, Словаччини, Туркестану, України і Хорватії відбувся в днях 12—14 червня ц. р. в Едінберзі (Англія) Конференція народів Антибольшевицького Бльоку.

В дні 6 червня ц. р. відбувся в Брюселі (Бельгія) річний Загальний З'їзд УДК, об'єднання українців в Бельгії, що гуртує понад 1000 членів. Головою УДК обрано мґр. М. Дзьобу.

В дні 10—12 червня ц. р. в Мельбурн (Австралія) відбувся перший Конґрес Українців в Австралії, у висліді якого створено Раду Об'єднання Українців в Австралії (ОУА). Головою ОУА обрано п. Б. Болюха.

За редакцією професора Колумбійського Університету в Нью Йорку, д-ра Кларенса Маннінґа, знавця і автора праць про українську літературу, підготовляється до друку переклад на англійську мову вибраних творів Лесі Українки. Переклад зробив д-р Персивал Конди. Книжка появиться під назвою «Ди спирит оф флейм».

На другому Конґресі Українців в Бразилії створено Конґресовий Секретаріят, головою якого обрано о. Миколу Іванова ЧСВВ. Конґресовий Секретаріят почне видавати свій бюлетень.

В Західній Европі вийшов друком мистецький альбом «Українська Культура» за редакцією проф. В. Січинського.

В Нью Йорку відбулися окружні наради Організації Державного Відродження України (ОДВУ), у висліді яких покликано до життя Окружну Управу ОДВУ.

В Парижі почав виходити новий орган Европейської Федерації Українських Комбатанів п. н. «Український Комбатант».

В Австралії почав виходити новий сатирично - гумористичний двотижневик «Перець». Видає його Б. Ігнатів, а редаґує А. Квітка.

При Манітобському Університеті у Вінніпеґу, Канада, відкрито перший однорічний курс української мови, що його веде проф. Яр. Рудницький.

Організація СГД (гетьманців) в Канаді припинила свою активну участь в працях Комітету Укранців в Канаді (КУК), подаючи як причину негативне ставлення СГД до піддержки КУК-ом Української Національної Ради.

В дні 7 червня ц. р. в Нью Йорку відбулося наукове засідання Мовознавчо секції УВАН з доповіддю білоруського вченого проф. д-ра Я. Станкевича про «Походження й норми державної мови Великого Князівства Литовського» та проф. д-ра Яр. Рудницького про «Назву Русі і України в світлі нових дослідів».

БІБЛІОҐРАФІЯ

МОЛОДЕ ЖИТТЯ — журнал Українського Пласту ч. 5—6 (96—97) за травень—червень 1950. Видає Головна Пластова Старшина, В-во «Молоде Життя» — Мюнхен, Дахаверштр. 9/II, стор. 32, додаток «Новак» ч. 2 (6), стор 16. Ціна ДМО, 80 або $ 0.25.

УКРАЇНСЬКИЙ КВАРТАЛЬНИК (в англійській мові) — том VI — число 2, весна 1950. Видає Український Конґресовий Комітет в Вашинґтоні, ЗДА. Стор. 192 Ціна $ 1.25.

КИЇВ — журнал літератури і мистецтва. Ч. 1. Рік 1. Липень—серпень 1950. Видає Літературно-Мистецьке Товариство у Філядельфії. Ціна $ 0.50 Стор. 56.

ЖІНОЧИЙ СВІТ — Ч. 7, липень 1950. Видає Організація Українок Канади ім. Ольги Басарабової. Стор. 24.

НА ВАРТІ — журнал Спілки Української Молоді в Канаді. Ч. 5 (10), рік II. Травень—червень 1950. Стор. 32.

СВІТЛО—католицький часопис для українського народу. Ч. 11 і 12. — 1950. Торонто, Канада.

ДИ ЮКРЕЙНІЯН ТРЕНД — офіційний орган Ліґи Української Молоді ЗДА. Ч. 10. Квітень 1950 (в англійській мові).

Володимир Шаян: I CAN'T RETURN. An open letter to all lovers of justice. — "New Epoch", Ely — 1950. Стор. 16 (в англійській мові).

ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ

офіційний орган української колонії в Арґентіні

НАШ КЛИЧ

що виходить кожного тижня
за редакцією Проф. Д-ра Євгена Онацького.
Річна передплата $ 4. Ціна одного примірника 50 центів.

Адреса Редакції і Адміністрації:
«NASH KLYCH» — Maza 150 — Buenos Aires, Argentina
T. E. 45 (Loria) 6331.

Наукове Товариство ім. Шевченка

на відзначення свого 75-літнього ювілею видає настільну книгу кожного українця

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Енциклопедія Українознавства дає повний образ території, населення, історії, культури, політики, військового потенціялу й господарства України від найдавніших часів до сьогодні. Енциклопедія подає багато відомостей про заморські країни й нашу еміґрацію до них. Адміністрація оголошує покищо передплату тільки на перший том, який містить низку статтей про Україну і становить закінчену цілість. Перший том матиме понад 800 стор. друку й виходить зошитами по 80 стор. 3 зошити уже вийшло з друку, наступні виходитимуть по одному що місяця.

Ціна першого тома $ 18.

Замовлення слати на адресу:
Dr. M. Shlemkewych 347 Grien Ave. Elisabeth 2, N, J., USA.

Читайте! Передплачуйте! Поширюйте!

„ПОРОГИ“

одинокий на полудново-американському континенті літературно-мистецький журнал.

В «ПОРОГАХ» друкуються праці кращих українських поетів, літераторів, мистців і науковців. В «ПОРОГАХ» друкуються переклади творців світової літератури.

Річна передплата «ПОРОГІВ» 2,00 ам. дол.
Адреса: "POROHY" Casilla de Correo 3184
Buenos Aires, Argentina

УВАГА! УВАГА!

Центральна Управа ОДВУ має в розпродажі книжку інж. Володимира **М а р т и н ц я: ВІД УВО ДО ОУН (Українське підпілля).** Книжка обіймає 349 сторін друку, кромі цього має 116 світлин членів УВО-ОУН, які боролись і зложили своє життя за Самостійну Українську Державу.

Ц і н а книжки враз з пересилкою $ 4,00.

Крім цього маємо в розпродажі такі видання:

Назва книжки:	Ціна:
«ПРАПОРИ ДУХА» — О. Ждановича	$ 1,00
«ПОХІД УКРАЇНСЬКИХ АРМІЙ НА КИЇВ» — ген. М. Капустянського (частини I, II, III)	$ 2,00
«ВНУТРІШНЯ ПОЛІТИКА ОУН»—П. Боярського	$ 0,50
«ВІСТІ З УКРАЇНИ» — П. Ромена	$ 0,25
«ДО ПИТАННЯ УКРАЇНСЬКО - ПОЛЬСЬКИХ ВЗАЄМИН»	$ 0,20
«ПРИЧИНКИ ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ» — полк. Є. Коновальця	$ 0,20
«ПОЛКОВНИК КОНОВАЛЕЦЬ В ДЕСЯТУ РІЧНИЦЮ»	$ 0,20
«ДВІ ПОСТАТІ — ОДНА ІДЕЯ»	$ 0,20
«КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА БОЛЬШЕВИКІВ І УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ПРОЦЕС» — С. Николишина . . . . , , ,	$ 2,00
«САМОСТІЙНА УКРАЇНА» — М. Міхновського	$ 0,20
«В ХЕРСОНСЬКИХ СТЕПАХ» — Ю. Степового .	$ 2,00
«ЄВГЕН КОНОВАЛЕЦЬ» — О. Ольжича . . .	$ 0,20
«СІМ ЛІТ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ» — Марка Віри . . . . , , , , , , ,	$ 0,40
«БЕЗДРОТНІ ТЕЛЕГРАФИ»	$ 0,20
«ЧУЖИНОЮ»	$ 0,20
«КОЗАЦЬКА ДИТИНА»	$ 0,20
«ОГОНЬ УМЕР»	$ 0,20
«ДАВНІ ЛЮДІ І ЗВІРІ»	$ 0,20
«СЬОГОДНІ І ЗАВТРА» (Думки націоналіста) — З. Книша	$ 0,50
«КОМАР - ІЖАК» — річники 1947—48	$ 0,15
«САМОСТІЙНА УКРАЇНА» (журнал) — річники 1948—49 . . . . , ...	$ 0,25
«ШЛЯХИ МОЛОДІ» (журнал) — річники 1946—48	$ 0,20
ПОРТРЕТИ С. ПЕТЛЮРИ і Є. КОНОВАЛЬЦЯ розм. 40×60	$ 0,50

Замовлення слати разом з грішми за замовлені видання на адресу головного кольпортера ОДВУ:

STEPHEN MALANCHUK
5551 W. Drummond Pl.
Chicago 39, Ill.

Центральна Управа ОДВУ.

Ціна 25 ц.